

DESIGN
MUSEUM
DEN
BOSCH
JAARVERSLAG
2018

DESIGN MUSEUM DEN BOSCH VOORWOORD

Design Museum Den Bosch is hier!

Een oud museum ging, een nieuw museum kwam, althans zo leek het. Halverwege 2018 hebben we met gezamenlijke inspanningen ons museum omgedoopt tot Design Museum Den Bosch. De overwegingen om dat te doen, zijn verbonden met de kwaliteit van de tentoonstellingen die we de afgelopen jaren hebben georganiseerd, de expertise van onze mensen en de opgebouwde collectie design en toegepaste kunst. De nieuwe naam Design Museum Den Bosch markeert dan ook niet zozeer een nieuwe koers, maar een bijsturing van wat we altijd al deden. De bijna vanzelfsprekende manier waarop al heel snel deze naam door velen in de mond werd genomen, sterkt ons in het idee dat we juist gehandeld hebben.

Door nu voluit voor design te kiezen kunnen we een brede waaier aan onderwerpen aanpakken, maar tegelijkertijd ook de diepte in; dit alles om een sterke speler in het designveld te worden. Want we kunnen ons museum nu ook beter positioneren. Waren we met een aanbod van beeldende kunst verbonden aan een schier oneindig aantal andere kunstmusea en presentatieplekken, nu zijn we directe collega's van instellingen als TextielMuseum in Tilburg, een maakplek als Europees Keramisch Werkcentrum in Oisterwijk en een artistieke hub als Kazerne in Eindhoven. Op een logische wijze zijn we nu ook collega's van grote musea met een designafdeling als Museum Boijmans van Beuningen in Rotterdam en Gemeentemuseum Den Haag. Tevens hebben we een zichtbare plaats in het internationale netwerk van designmusea; Design Museum Gent, Vitra Design Museum in Weil am Rhein en Design Museum Londen waren al samenwerkingspartners.

Afgelopen jaar hebben we veel verschillende aan designonderwerpen in onze tentoonstellingen aan bod laten komen. Twee grote tentoonstellingen toonden de zeer uiteenlopende perspectieven op design in ons museum. Enerzijds brachten we de tentoonstelling *California: Designing Freedom* die we overnamen van Design Museum Londen en die het onwaarschijnlijke samengaan van een alternatieve hippiecultuur met de militaire technologie belichtte. Aan de andere kant organiseerden we *Jean Cocteau - Metamorphosis*, de eerste Nederlandse overzichtstentoonstelling van het werk van de beroemde Franse kunstenaar-ontwerper-schrijver-filmer.

De basis is gelegd, de toon is gezet. We bereiden ons voor op een nieuw jaar waarin we met nieuwe plannen zullen komen. We willen mooie en spraakmakende tentoonstellingen organiseren, maar allereerst zullen we de Bossche, Brabantse en (inter)nationale bezoekers met veel plezier ontvangen in een museum waar ook de verbouwde begane grond duidelijk zal maken dat dit het nieuwe Design Museum Den Bosch is.

dr. Timo de Rijk

DESIGN MUSEUM DEN BOSCH JAARVERSLAG 2018 LEESWIJZER

Dit jaarverslag is opgebouwd alsof u door het museum wandelt. U kunt de informatie over tentoonstellingen en aankopen & schenkingen bekijken in de tijdslijn. Of in tekst. Of in beeld. De cijfers corresponderen met een tentoonstelling, aankoop of schenking.

In het tweede deel leest u de overige informatie over Design Museum Den Bosch in het afgelopen jaar.

1 - 11

Tentoonstellingen

12 - 17

Aankopen & schenkingen

18 - 25

**Activiteitenprogramma
Jaarprogramma
Publiekszaken: Educatie
Marketing & communicatie
Pershoogtepunten
Bedrijfsvoering
Financieel
Organisatie**

14 september 2017 t/m 18 februari 2018

Celebrating Ceramics

100 jaar Ettore Sottsass

3 maart 2018 t/m 3 juni 2018

American Beauty

2017

1

2

3

2018

4

18 november 2017 t/m 25 februari 2018

Marc Monzó

14 oktober 2017 t/m 4 maart 2018

StyleDrive

Tentoonstellingen

16 juni 2018 t/m 30 september 2018

Show Yourself

30 juni 2018 t/m 28 oktober 2018

Food is fictie

2018

5

6

7

8

2018

17 maart 2018 t/m 17 juni 2018

California: Designing Freedom

16 juni 2018 t/m 30 september 2018

Naar een Design Museum

Tentoonstellingen

13 oktober 2018 t/m 17 februari 2019

Binnenkijken met Thijs Wolzak

13 oktober 2018 t/m 17 februari 2019

Toen Emmy, nu Gijs

10 november 2018 t/m 10 maart 2019

Jean Cocteau – Metamorphosis

Tentoonstellingen

Zach Blas

Project Facial Weaponization Suite, 2011-2014

Privécollectie sieraden van Yvonne Joris

Georg Dobler, Broche The Red Hole, 1992

2018

12

13

14

15

16

2018

Bart Hess

Films Echo, Mutants, LucyandBart, Digital Artifacts en Pins and Needles

Marc Monzó

*Broche Wall, 2013
Broche Broken Stick, 2013*

Jean Cocteau

Bord Contestataire An II, 1972

Aankopen & schenkingen

Tentoonstellingen

In 2018 toonde Design Museum Den Bosch elf tentoonstellingen, waarvan acht nieuwe, waarbij de omslag naar diverse vormen van design en toegepaste kunst in het programma zichtbaar werd gemaakt. Het betrof in chronologische volgorde de volgende tentoonstellingen:

14 september 2017 t/m 18 februari 2018

Celebrating Ceramics

100 jaar Ettore Sottsass

In 2017 was het honderd jaar geleden dat de beroemde Italiaanse architect en ontwerper Ettore Sottsass werd geboren. Als eerbetoon aan een van de grootste ontwerpers van de afgelopen eeuw toonde het museum honderd hoogtepunten uit zijn keramisch oeuvre.

Ettore Sottsass (1917-2007) was een belangrijk vernieuwer. Zijn ontwerpen voor woninginrichting, kantooruitrusting, meubilair en woonaccessoires beïnvloedden sterk de avant-garde vormgeving van de jaren zestig en zeventig. In 1981 was hij mede-oprichter van de befaamde Memphisgroep.

Gedurende Sottsass' lange carrière was keramiek een steeds terugkerende fascinatie. Zijn visie op vormgeving kwam het sterkst tot uitdrukking in zijn keramisch design, van zijn eerste vazen halverwege de jaren vijftig tot de laatste schetsen vlak voor zijn overlijden. Sottsass benaderde alle gebruiksvoorwerpen, en met name die in keramiek, als rituele instrumenten, betekenisvolle gereedschappen voor het alledaagse bestaan. Zo greep hij regelmatig terug op oervormen met een symbolische lading, zoals bij de theepotten uit de reeks Indian Memory.

18 november 2017 t/m 25 februari 2018

Marc Monzó

De Catalaanse sieradenmaker en ontwerper Marc Monzó, winnaar van de Françoise van den Bosch Prijs 2016, werd geëerd met een solotentoonstelling in het museum. De tentoonstelling toonde een overzicht van de minimalistische sieraden die Monzó de afgelopen twintig jaar ontwierp, naast gebruiksvoorwerpen en objecten.

De sieraden van Monzó ogen modern; heldere lijnen, geen opsmuk. Hij probeert met minimale middelen het maximale te behalen. Zijn werk blijft echter niet steken in een plichtmatige uitwerking van dogmatische principes. Monzó blijft speels en gaat een relatie met de wereld aan. Of het nou gaat om het spelen met licht en reflectie of het verbeelden van een persoonlijke herinnering.

In al hun spaarzaamheid hebben de sieraden van Marc Monzó iets metafysisch. Zelf zegt hij daarover: "Soms beschouw ik mijn sieraden als het residu van een activiteit." Zijn werk ontstaat uit een samenspel met de materialen die hij gebruikt. Waarbij hij zijn eigen inbreng (als maker) gelijk schakelt aan die van de materialen. Bescheiden en niet artistiek in de traditionele zin; Marc Monzó, zo liet dit overzicht van zijn oeuvre zien, is een dichter in metaal die gedichten maakt die je kan dragen.

14 oktober 2017 t/m 4 maart 2018

StyleDrive

Voor *StyleDrive* maakte Ellie Uyttenbroek een persoonlijke keuze uit de sieradencollectie van het museum en castte verschillende modellen en de auto's waarin ze rijden. Zo ontstond een serie stijlprofielen die zij liet fotograferen door Otto Snoek.

3

Ellie Uyttenbroek (1965) werd bekend door haar project *Exactitudes*, dat ze in 1994 begon met fotograaf Ari Versluis. Voor dit project legden ze de afgelopen jaren de manier van kleden van verschillende sociale groepen, zoals gabbers, kakkers en surfboys vast. Als gastcurator heeft ze zich nu verdiept in de collectie sieraden van het museum. Vanuit de gedachte dat mensen zich tegenwoordig meer profileren met een auto 'als accessoire' is ze op zoek gegaan naar uitgesproken autotypes en de mensen achter de auto's. Deze legde ze met fotograaf Otto Snoek vast, waarbij de sieraden uit het museum een nieuwe rol kregen. Zo ontstonden er vijftientig verschillende 'stijlprofielen' van sieraad, auto en eigenaar.

3 maart 2018 t/m 3 juni 2018

American Beauty

Design Museum Den Bosch bezit een van de grootste en belangrijkste collecties Amerikaanse keramiek. Een unieke verzameling, die het verlangen van de Amerikaanse keramisten naar extreme vormen en hun verbeelding van de American Dream schitterend weerspiegelt. *American Beauty* toonde de mooiste en opvallendste stukken van de afgelopen vijftig jaar.

4

In het werk van de Amerikaanse keramisten draait alles om verbeelding, avontuur, de grenzeloze mogelijkheden. *American Beauty* liet zien tot wat voor veelzijdigheid dat leidt: van extravagant tot sereen, van taboedoorbrekend tot traditioneel, van gewoon mooi tot lichtvoetig politiserend of verwijzend naar de massacultuur.

Stedelijk Museum 's-Hertogenbosch (de voorganger van Design Museum Den Bosch) startte zo'n dertig jaar geleden met het verzamelen van deze vooruitstrevende Amerikaanse stukken, vanuit een esthetische fascinatie. Maar ook als signaal naar de behoudender keramische stijlen die destijds het beeld vooral bepaalden.

De zeldzame verzameling Amerikaanse keramiek van Design Museum Den Bosch bestrijkt nu een halve eeuw: van de jaren vijftig tot begin 21ste eeuw. Met meer dan 120 bijzondere stukken liet *American Beauty* je die rijkdom ervaren en maakte je getuige van de American Dream in keramiek.

17 maart 2018 t/m 17 juni 2018

California: Designing Freedom

Waar komt het ontwerp van jouw iPhone vandaan? Wie bedacht Facebook? Waar wordt de nieuwe Tesla ontwikkeld? De hightech-cultuur in Silicon Valley kent een verrassende oorsprong: de tegenbeweging in de jaren zestig, van The Summer of Love en Easy Rider. *California: Designing Freedom* toonde je die geschiedenis met meer dan tweehonderd bijzondere objecten.

California: Designing Freedom was een reizende tentoonstelling van Design Museum London. De tentoonstelling vertelde het verhaal van de designers in Californië en hun voortdurende verlangen naar individuele vrijheid. In vijf thema's liet de tentoonstelling zien hoe de Californische 'way of life' aan de wieg stond van allerlei technologische en sociale vernieuwingen: go where you want, see what you want, say what you want, make what you want, join who you want.

5

Tijdens *California: Designing Freedom* ontdekte je de oorsprong van alledaagse gebruiksvoorwerpen en actuele bewegingen en werd duidelijk dat de (ontwerp)vrijheid van vandaag ruim vijftig jaar geleden begon.

In dit ambitieuze overzicht kwamen politieke posters, pc's en zelfrijdende auto's bij elkaar, maar ontdekte je ook hoe ontwerpers van gebruikersinterfaces in de Bay Area onze alledaagse ervaringen vorm geven en ons beeld van design verruimen. Centraal in de tentoonstelling stond het idee dat Californië altijd een pionier is geweest op het gebied van persoonlijke emancipatie en zelfverwezenlijking.

California: Designing Freedom toonde meer dan tweehonderd objecten die vijf thema's illustreerden. Bij elkaar lieten deze werken zien dat individuele vrijheid kenmerkend is voor design in Californië.

16 juni 2018 t/m 30 september 2018

Show Yourself

Vorig jaar ontving het museum de collectie keramiek van vormgever en binnenhuisarchitect Benno Premsele, bestaande uit 262 vazen, schalen en kommen, waaronder belangrijk werk van Geert Lap en Jan van der Vaart.

Een tweede schenking bestond uit ruim 340 sieraden van voormalig directeur Yvonne Joris. Beide schenkingen, met werk van circa honderdvijftig vormgevers, keramisten en sieradenmakers, vormen een belangrijke aanvulling op de collectie van het museum.

6

Premsele en Joris waren beiden uitgesproken voorvechters van de toegepaste kunsten. Ze behoorden tot verschillende generaties, maar hadden toch veel gemeen. Zowel Premsele als Joris waren verzamelaars voor wie geen scheiding tussen werk en privé bestond. Benno Premsele presenteerde zijn keramiek thuis; Yvonne Joris droeg letterlijk haar liefde voor het eigentijdse sieraad uit. Beiden zetten hun collecties in om hun boodschap te verkondigen: gelijke waardering voor vormgeving en toegepaste kunsten naast andere beeldende kunstvormen. Deze boodschap is nog altijd actueel.

In de presentatie *Show Yourself* ontdekte je hun eigenzinnige visie op vormgeving in hun privéverzamelingen.

16 juni 2018 t/m 30 september 2018

7 Naar een Design Museum

Deze beknopte presentatie besteedde aandacht aan de ambitieuze geschiedenis van Design Museum Den Bosch en zijn voorgangers. Te zien waren onder andere (niet gerealiseerde) museumontwerpen van Bořek Šípek en Sjoerd Soeters en recent ontdekte ontwerpen van Gerrit Rietveld voor een tentoonstellingsruimte bij de Koninklijke Academie voor Kunst en Vormgeving te 's-Hertogenbosch. Foto's en affiches van tentoonstellingen en museumcatalogi uit de afgelopen decennia vulden dit overzicht aan.

30 juni 2018 t/m 28 oktober 2018

8 Food is fictie

Verrukkelijke beelden, lekkere verhalen. Voedsel verleidt ons niet alleen met smaak, vooral de vormgeving bepaalt of we iets lekker vinden: het oog wil ook wat. Tijdens *Food is fictie* ervoer je hoe we ons steeds meer laten verleiden door aantrekkelijke ontwerpen en smakelijke beloften. En hoe de designer ook jouw smaak bepaalt. *Food is fictie* liet je zien, horen en proeven hoe de presentatie van voedsel steeds vaker meespeelt bij onze keuzes. Voedingsstoffen vinden we niet zo belangrijk, daarom staan ze achterop. Wij kiezen vooral voor de voorkant: de verpakking, de naam, het ontwerp. Wij smullen van de verleiding, de beloften en de verhalen van een product.

In de 'fictiesupermarkt' van *Food is fictie* ontdekte je hoe we zijn gaan geloven in wat we zien en horen. Tijdens *Food is fictie* waren er meer publieksactiviteiten dan ooit tevoren. In september en oktober waren er wekelijks workshops en interactieve lezingen waarin werd ingegaan op hoe we onze dagelijkse honger naar verhalen, betekenissen en verlangens stillen met thema's als echtheid, ambacht, nostalgie, gezondheid, patriottisme en lust.

13 oktober 2018 t/m 17 februari 2019

9 Toen Emmy, nu Gijs

Design Museum Den Bosch werd door de Vereniging Rembrandt in staat gesteld om het vrijwel volledige oeuvre aan te kopen van Emmy van Leersum, één van de belangrijkste naoorlogse Nederlandse sieraadvormgevers. Vanwege de (museale) kwaliteit, historische betekenis en omvang van deze collectie was dit een uitgelezen kans. Vanaf 13 oktober was een deel te zien in de presentatie *Toen Emmy, nu Gijs*. In de aankoop waren naast zeldzame vroege sieraden ook talloze prototypes, experimenten en sleutelstukken te zien. Het bijbehorende documentatiemateriaal stelde ons in staat om de beweegredenen van de maakster te onderzoeken en te begrijpen. In de presentatie werd een greep uit het brede werk van Emmy aan het publiek getoond.

Naast werk van Emmy was ook werk van Gijs Bakker te zien. Gijs was Emmy van Leersums partner tot aan haar dood in 1984. Samen vormden zij een twee-eenheid die in de jaren zestig een revolutie binnen de sieraadvormgeving teweeg bracht met hun industrieel ogende, abstracte sieraden. Na de dood van Emmy ontwikkelde Gijs zich tot een veelzijdig en internationaal gerenommeerd ontwerper. Design Museum Den Bosch volgt de ontwikkeling van zijn nog immer uitbreidend oeuvre op de voet.

Ter gelegenheid van het tienjarig bestaan van Vereniging Rembrandt vond het programma 'Als kunst je lief is' plaats. Een programma vol tentoonstellingen en presentaties verspreid over het land. *Toen Emmy, nu Gijs* maakte hier deel van uit.

13 oktober 2018 t/m 17 februari 2019

10 Binnenkijken met Thijs Wolzak

Van september 2011 tot januari 2018 fotografeerde Thijs Wolzak 248 keer Nederlanders in hun interieur. De fotoserie *Binnenkijken* maakte hij voor *NRC Handelsblad* en in het bijschrift van de foto's moeten vele honderdduizenden lezers van de krant op zoek zijn gegaan naar de vaste vragen "Wat is er in uw huis van Ikea?" en "Wat neemt u mee bij brand?". De foto's stellen de bewoners centraal in hun eigen interieur en elke foto stelt natuurlijk de vraag: wie is de bewoner en op welke manier is de bewoner ook zijn interieur? Wolzak kijkt bij mensen binnen, wij kijken in hun ziel.

Tijdens zijn bezoeken was Wolzak vaak sprakeloos: hij zag hoe ver mensen gaan in het construeren van een thuis, het inrichten van de eigen woonplek, het bouwen van hun nest. Wat voor de kijker regelmatig verbazingwekkend of zelfs absurd is, is voor deze bewoners vanzelfsprekend, de enige logische keuze.

Design Museum Den Bosch toont in zijn tentoonstellingen de maatschappelijke betekenis van design. En waar is deze groter dan in onze meest intieme leefomgeving: de eigen woning? Via de tentoonstelling en diverse activiteiten wilden we bezoekers stimuleren om niet alleen na te denken over andermans interieur, maar ook over de keuzes en motieven in de eigen habitat. Filosoof Coen Simon schreef teksten over het thema huis/thuis bij de tentoonstelling. Via podcatchers konden de bezoekers interviews beluisteren van de gefotografeerden.

10 november 2018 t/m 10 maart 2019

Jean Cocteau – Metamorphosis

Jean Cocteau (1889-1963) is een tot de verbeelding sprekend kunstenaar. Hij uitte zich in bijna alle artistieke media: van poëzie en literatuur, beeldende kunst en vormgeving tot theater en zijn favoriete medium: film. Maar meer nog dan om zijn werk was Cocteau bekend om zijn opmerkelijke leven. Hij omgaf zich met beroemdheden als Sergei Diaghilev, Edith Piaf, Pablo Picasso en Coco Chanel en raakte geregeld in opspraak vanwege zijn homoseksualiteit en drugsgebruik. Design Museum Den Bosch presenteerde de eerste grote overzichtstentoonstelling van Jean Cocteau in Nederland.

Jean Cocteau – Metamorphosis wierp licht op Cocteau's voortdurende zelftransformatie en zijn zoektocht naar een eigen identiteit. Zoals jonge mensen zich tegenwoordig digitaal een identiteit aanmeten, had Cocteau de gave om zich via diverse media steeds met andere ogen te bezien en te laten zien. De tentoonstelling *Jean Cocteau – Metamorphosis* toonde vele van deze gezichten, in tekeningen en schilderijen, wandtapijten en affiches, in foto en film. Een veelheid aan artistieke uitingsvormen die Cocteau alle als een zelfportret beschouwde.

Al sinds de jaren negentig bevinden zich keramiek en sieraden van Cocteau in de collectie van Design Museum Den Bosch. Het werk van Jean Cocteau wijst vooruit naar de multidisciplinaire praktijk van ontwerpers en kunstenaars van vandaag. In onze tijd beperken Nederlandse ontwerpers als Bart Hess, Ted Noten en Studio Drift zich al evenmin tot één discipline maar verkennen de grenzen van kunst, design en digitale media.

Aankopen & schenkingen

Met de naamswijziging in juni 2018 is de eerder ingezette herijking van het verzamelbeleid ook voor de buitenwereld duidelijk geworden: Design Museum Den Bosch zal zich profileren als een museum voor design. Dit heeft vanzelfsprekend gevolgen voor het presentatie- en collectiebeleid. Het museum blijft op de gebieden keramiek en sieraden verzamelen, waarbij met retrospectieve aankopen de verzameling wordt versterkt.

Met de herijking van het museumbeleid zelf wordt ook gekeken naar mogelijke nieuwe richtingen in het verzamelbeleid. Inspelend op de huidige sociale en technische ontwikkelingen dient de categorie wearables zich aan. Wearables zijn net als sieraden gereleerd aan het lichaam maar toch zijn ze meer dan 'objects to wear'. Ze zijn illustratief voor een van de belangrijkste toekomstige ontwikkelingen: het verder vervagen van de grens tussen mens en techniek. Design Museum Den Bosch formuleert met de nieuwe verzamelrichting wearables de ambitie up-to-date te verzamelen. Vanuit haar focus op design heeft het museum een bijzondere belangstelling voor experimentele culturele objecten.

In 2018 werden in totaal 419 objecten verworven. Onze bijzondere dank gaat daarbij uit naar verschillende particuliere schenkers die onze verzameling verrijkten. Binnen het kader van de door het Mondriaan Fonds verstrekte 'Bijdrage Collectieprogramma's' zijn in 2018 verscheidene aankopen gerealiseerd met name op het gebied van wearables.

Bart Hess

Films *Echo*, *Mutants*, *LucyandBart*, *Digital Artifacts* en *Pins and Needles*

Met de nieuwe verzamelrichting *Post Human* formuleert Design Museum Den Bosch de ambitie up-to-date te verzamelen. De huidige ontwikkelingen in onder andere elektronica en digitalisering bieden het museum de kans objecten met aangepaste functies en een nieuwe verhouding tot het lichaam te verzamelen. Deze zogenoemde *wearables* zijn experimentele culturele objecten die illustratief zijn voor één van de belangrijkste toekomstige ontwikkelingen: het verder vervagen van de grens tussen mens en techniek.

De video's, foto's, performances en installaties van Bart Hess (aan wie Design Museum Den Bosch in 2017 een grote overzichtstentoonstelling wijdde) passen met hun futuristische verkenningen van het menselijk lichaam uitstekend binnen het *Post Human* thema. Vandaar dat Design Museum Den Bosch vijf films van Bart Hess heeft verworven: *Echo*, *Mutants*, *LucyandBart*, *Digital Artifacts* en *Pins and Needles*.

Zach Blas

Project *Facial Weaponization Suite*, 2011-2014

De *Facial Weaponization Suite* (2011-2014) van de Amerikaanse activist en kunstenaar Zach Blas is een protest tegen biometrische gezichtsherkenning in beveiligingscamera's.

Op ingenieuze wijze omzeilt hij de technologie en wijst tegelijkertijd op de ongelijkheden die deze vorm van surveillance in stand houdt. In workshops worden 'collectieve maskers' gemaakt die gemodelleerd zijn naar de verzamelde gezichtsgegevens van deelnemers.

De resulterende amorfe maskers worden niet als menselijke gezichten herkend door biometrische technologie voor gezichtsherkenning. Het *Fag-mask*, opgebouwd uit de scans van de gezichten van homoseksuelen, ontstond in reactie op wetenschappelijke studies waarbij seksuele geaardheid op basis van gezichtsherkenningstechnieken zou kunnen worden vastgesteld.

Marc Monzó

Sieraden *Blank, Eclipse, Fire, Wall, Broken Stick*, 2009-2015

14 De Catalaanse sieradenmaker en ontwerper Marc Monzó was in 2016 winnaar van de Françoise van den Bosch Prijs. Ter gelegenheid daarvan toonde Design Museum Den Bosch van 18 november 2017 tot 4 maart 2018 een overzicht van de minimalistische sieraden die Monzó de afgelopen twintig jaar vervaardigde. Uit deze presentatie zijn acht sieraden aangekocht voor de collectie van het museum.

De jury van de Françoise van den Bosch Prijs gebruikt termen als 'bescheiden' en *understated* om het werk van Monzó te omschrijven. De sieraden van Monzó ogen modern; heldere lijnen, geen opsmuk. Zijn werk ontstaat uit een samenspel met de materialen die hij gebruikt, waarbij hij zijn eigen inbreng als maker gelijk schakelt aan die van de materialen. Het gebruik van geometrische vormen, zijn 'zuivere' materiaalbehandeling en technische perfectie roepen het werk van Nederlandse sieraadontwerpers uit de jaren zestig en zeventig in herinnering.

Privécollectie sieraden van Yvonne Joris

15 In 2018 kreeg Design Museum Den Bosch ruim 340 sieraden geschonken. Het betreft de privécollectie van Yvonne Joris (1950-2013). Als directeur van Museum Het Kruithuis en Stedelijk Museum 's-Hertogenbosch wist Yvonne Joris met haar eigenzinnigheid en verzameldrift de museale collectie uit te bouwen tot één van internationale allure. Vanaf het begin van haar directeurschap zette zij de toegepaste kunsten centraal, naast een tentoonstellingsbeleid waarin vernieuwende vormgeving de rode draad vormde.

Joris droeg de sieraden uit haar collectie regelmatig. Elegant en extravagant stond ze daardoor letterlijk voor datgene waarin ze geloofde. Naast werk van toonaangevende, internationale makers die we eveneens in de museale collectie aantreffen is ook *costume jewellery* ruim vertegenwoordigd in de schenking. De sieraden uit de nalatenschap van Yvonne Joris werden geschonken door haar man, Pieter Joris.

Jean Cocteau

Bord *Contestataire An II*, 1972

16 In 2018 organiseerde Design Museum Den Bosch de eerste grote overzichtstentoonstelling van het werk van Jean Cocteau (1889-1963). Cocteau was een zeer veelzijdig kunstenaar die zich in bijna alle artistieke media uitte: van poëzie en literatuur, beeldende kunst en vormgeving tot theater en film.

Bij de opening van de tentoonstelling kreeg Design Museum Den Bosch een porseleinen bord geschonken, waarop een tekening van Jean Cocteau is aangebracht. Dit bord werd na de dood van Cocteau in een editie uitgebracht door Galerie Jacques Casanova in Parijs. Deze galerie liet kunstenaars in de jaren zeventig tekeningen maken die op borden werden uitgevoerd onder de titel *Promo Ceram*.

Op de voorzijde van het bord zien we een lijntekening van een figuur die een Frygische muts draagt. Dit zou Marianne kunnen zijn, het nationale symbool van Frankrijk. Cocteau tekende veel portretten van vrienden, tijdgenoten, beroemde voorgangers en mythologische figuren.

14 september 2017 t/m 18 februari 2018

Celebrating Ceramics

100 jaar Ettore Sottsass

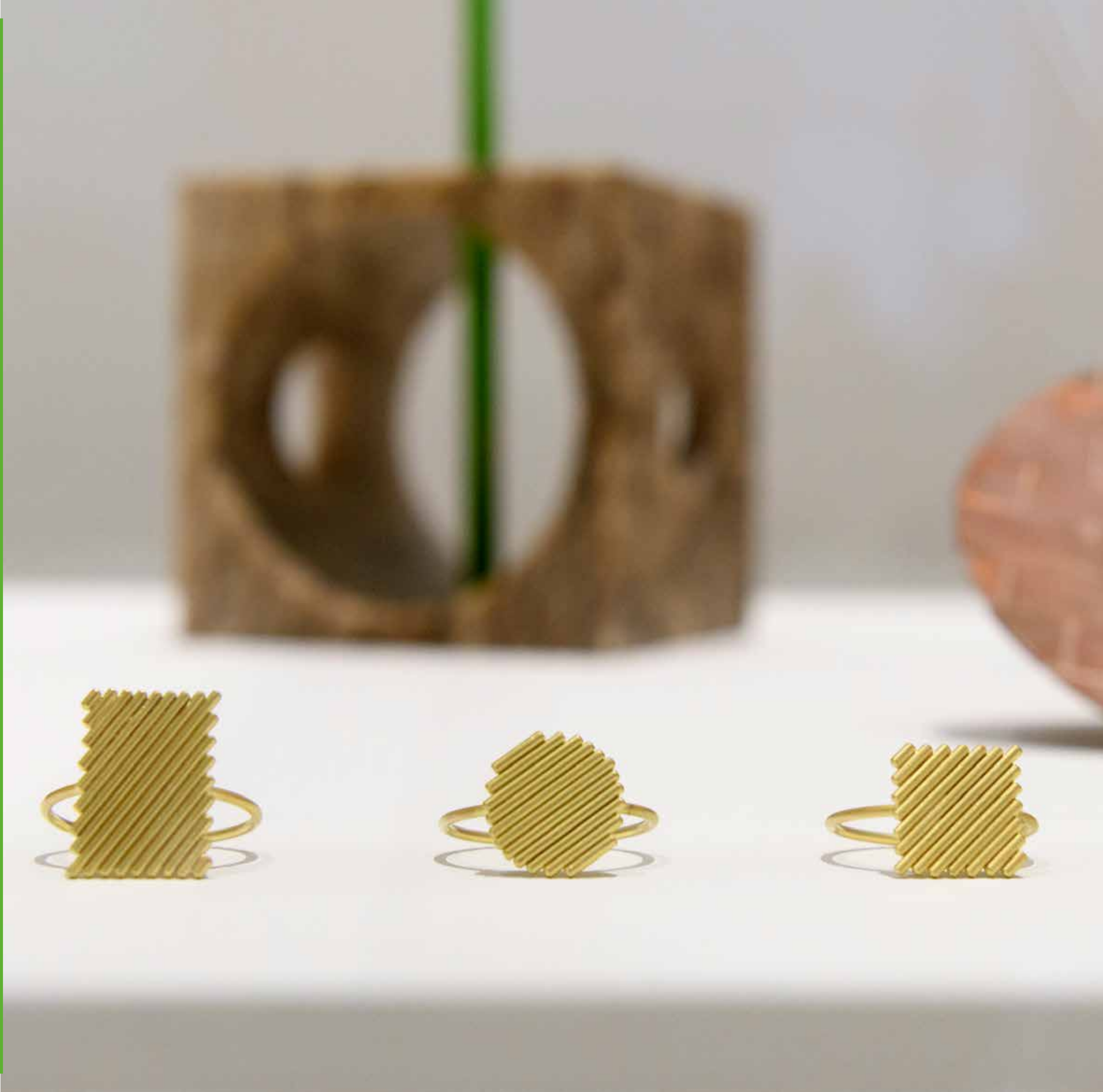

1

2

18 november 2017 t/m 25 februari 2018

Marc Monzó

Marc Monzó - FIRE HOUSE SKY TABLE FLOWER

2

3

14 oktober 2017 t/m 4 maart 2018

StyleDrive

3

GENUINE CZ DIAMOND
MADE IN U.S.A.

KEITH HARING (1958-1990)
OORSIERAAD - ZONDER TITEL
CA. 1985
METAAL, EMALLE
WAARDE € 100

KEITH HARING (1958-1990)
OORSIERAAD - ZONDER TITEL
CA. 1985
METAAL, EMALLE
WAARDE € 100

3

STYLE
MAYAN HERBST
DRIVER
VERONIQUE RAYOTTE
SHOW MODEL
FLAT PEG

ST
FIAT

4 3 maart 2018 t/m 3 juni 2018

American Beauty

4

5

17 maart 2018 t/m 17 juni 2018

California: Designing Freedom

5

6

16 juni 2018 t/m 30 september 2018

Show Yourself

6

1956

Naar een Design Museum

Het lot van een museum dat vaak is verhuisd, en ook een paar keer van naam veranderd, is dat de eigen geschiedenis vergeten wordt. Voor het Design Museum Den Bosch komt de huidige naams- en koerswijziging echter voort uit een ontwikkeling die in 1956 begon.

De kern van elk museum is de collectie. In dit geval de verzameling moderne Europese keramiek die Jan van Haaren, directeur van de plaatselijke kunstacademie en de Gemeentelijke Tentoonstellingsdienst, midden vorige eeuw ter inspiratie van zijn studenten aanlegt. Deze dienst ontwikkelt zich tot een zelfstandige culturele instelling die vanaf midden jaren zeventig in het Kruithuis is gevestigd en zich vanaf 1985 ook met die naam tooit. Na jarenlange verwikkelingen rond nieuwbouwplannen, en tijdelijke vestigingen aan de Hekellaan en de Magistratenlaan, vestigt wat inmiddels het Stedelijk Museum 's-Hertogenbosch heet zich in 2013 op de huidige locatie in het Museumkwartier.

In deze ruimte wordt de eigen geschiedenis voor het eerst benoemd. Een tijdlijn verbeeldt het ruim zestigjarige bestaan van dit museum, in al haar verschijningsvormen.

De verschillende locaties (en namen) vormen de leidraad. Andere belangrijke lijnen zijn de niet-gerealiseerde nieuwbouwplannen, een selectie uit de talloze tentoonstellingen en enkele sleutelstukken uit de collectie. Daarnaast zijn enkele van de eerste affiches en een aantal publicaties van het museum opgenomen.

Uit deze verscheidenheid wordt duidelijk dat dit museum in al haar gedaantes barstte van ambitie en was van provincialisme in programmering en beleid. Design blijkt bovendien altijd al onderdeel van het institutionele DNA te zijn geweest!

Becoming a Design Museum

The fate of a museum that moved a lot and was also renamed a couple of times is to forget its own history. However, for Design Museum Den Bosch, the current change of name and course results from developments that started in 1956.

The core of every museum is its collection; in this case the collection of modern European ceramics that Jan van Haaren, director of the local art school and the Gemeentelijke Tentoonstellingsdienst (municipal exhibition agency), started during the mid-20th century to inspire his students. The agency developed into an independent cultural institution that was located at the Kruithuis until the mid-1970s and also named that name from 1985 onwards. After years of complications concerning purpose, built premises and temporary locations along the Hekellaan and Magistratenlaan, what had now become known as Stedelijk Museum 's-Hertogenbosch, relocated to the current location in the Museumkwartier (museum quarter) in 2013.

Here, the museum's 60-year history is made visible for the first time in the form of a timeline. The various names and locations provide a guiding narrative. Other important stories include the construction plans that never came to fruition, a selection from the countless exhibitions, a number of key works from the collection and several publications and early posters.

This multiplicity reveals that this museum - in all its various manifestations - was very ambitious and aware of provincialism in both its programming and policies. Moreover, design proves to have always been part of its institutional DNA!

7

16 juni 2018 t/m 30 september 2018

Naar een Design Museum

7

1972

1996

2005

8

30 juni 2018 t/m 28 oktober 2018

Food is fictie

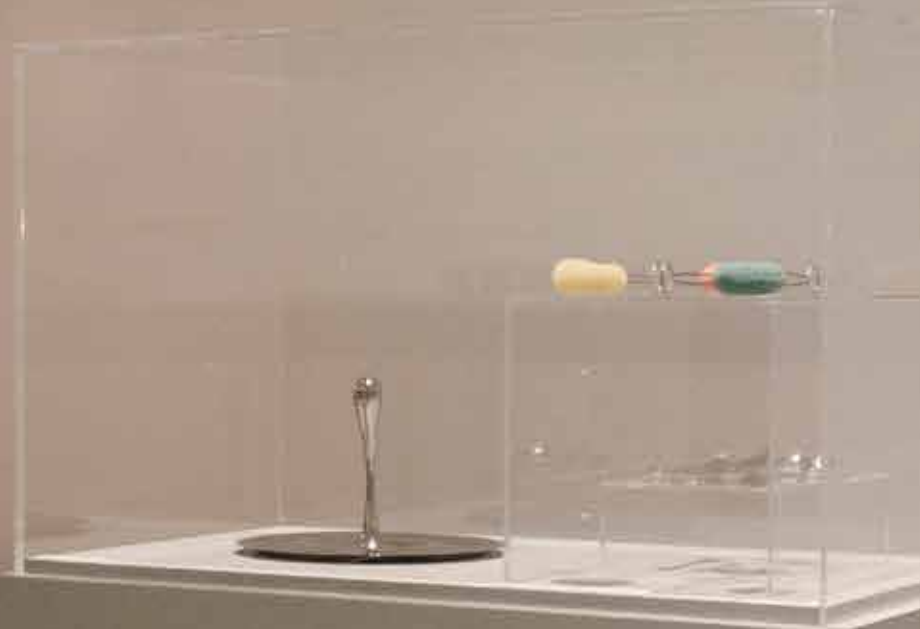
9

13 oktober 2018 t/m 17 februari 2019

Toen Emmy, nu Gijs

9

10

13 oktober 2018 t/m 17 februari 2019

**Binnenkijken met
Thijs Wolzak**

Binnenkijken met Thijs Wolzak

Woordarend geven we onszelf vorm en daarmee het beeld dat anderen van ons hebben. Nergens gebeurt dat nadrukkelijker dan bij de inrichting van ons huis. Fotograaf Thijs Wolzak maakte voor de rubriek 'Binnenkijken' in NRC Handelsblad in zes jaar tijd ruim 250 foto's van wat hij Human Interior noemt: de instinctieve behoefte van de mens om zijn identiteit in zijn interieur bevestigd te zien. Niet eerder werd in Nederland zo'n consequent uitgewerkt beeld gegeven van de veelkleurigheid van de wonende mens.

Design Museum Den Bosch toont de maatschappelijke impact van design. Speciaal voor deze tentoonstelling zijn 23 interviews met de bewoners gemaakt die u kunt beluisteren met een audio-handset (zie hieronder). Floorof Coen Simon schreef teksten waarin hij het begrip 'wonen' overdekt aan de hand van archetypische interieur elementen, zoals het tapijt, het raam en de tafel.

In de zaal ligt het boek Human Interior ter inzage, met 50 interieurs van Thijs Wolzak, een essay van Coen Simon en een column van Arnon Grunberg.

A Look Around with Thijs Wolzak

We are constantly participating not only ourselves, but at the same time the image others have of us. Nowhere do we see that more pronouncedly than in the way we arrange and furnish our homes. Over a six-year period, for the magazine NRC Handelsblad, photographer Thijs Wolzak took in the Dutch daily NRC more than 250 photos of what he calls Human Interior: the instinctive need of the human being to see his identity confirmed in his domestic domain. Never before had the Netherlands seen such a complete and consistently executed depiction of just how colorful home surroundings can be.

Design Museum Den Bosch displays the social impact of design. Specially for this exhibition, 23 interviews were held with inhabitants of the houses shown. Floorof Coen Simon wrote texts in which he reflects on the concept of 'dwelling' on the basis of archetypal interior elements such as carpets, windows and tables. Translations of both are available on request. In the exhibition hall you can also find through the book Human Interior, with photographs by Thijs Wolzak, an essay by Coen Simon and a column by Arnon Grunberg.

10

10

11

10 november 2018 t/m 10 maart 2019

**Jean Cocteau –
Metamorphosis**

14

11

Textual information or a label describing the artwork.

Edinburgh International Festival
1962

Grid of small framed drawings or sketches.

12 **Bart Hess**

Films *Echo*, *Mutants*, *Lucy and Bart*, *Digital Artifacts*
en *Pins and Needles*

13 **Zach Blas**

Project Facial Weaponization Suite, 2011-2014

14 **Marc Monzó**

Broche Broken Stick, 2013

15 **Privécollectie sieraden
van Yvonne Joris**

Georg Dobler, Broche *The Red Hole*, 1992

16 **Jean Cocteau**

Bord Contestataire An II, 1972

Keramiek 2018

Aankopen & schenkingen

Schenkingen

- K2018.001 Anna Ausloos**, installatie *Left overs/De archeologie van het atelier*, 1985 - 2010, gips, glazuur
K2018.002 Karin Järvinen, pot zonder titel, 1993, aardewerk
K2018.003 Visser en Meijwaard, vaas met deksel FG 1, 2017, gietklei
K2018.004 Jean Cocteau, bord *Contestataire An II*, 1972, porselein

Aankopen

- K2018.005 t/m K2018.010 N.V. Société Céramique**, thee- en koffieservies *Dordrecht*, ca. 1934, aardewerk
K2018.011 t/m K2018.015 N.V. Société Céramique, theeservies zonder titel, ca. 1934, aardewerk
K2018.016 t/m K2018.022 N.V. Société Céramique, thee- en koffieservies *Noordwijk*, ca. 1934, aardewerk
K2018.023 t/m K2018.026 N.V. Société Céramique, dinerservies *Noordwijk*, ca. 1934, aardewerk
K2018.027 t/m K2018.034 N.V. Société Céramique, theeservies zonder titel, ca. 1934, aardewerk

Sieraden 2018

Schenkingen

- S2018.001 maker onbekend**, halssieraad zonder titel, jaren '80, textiel
S2018.002 Gijs Bakker, waaier *Fan*, 1992, polypropyleen, textiel
S2018.003 Frans van Nieuwenborg/Martijn Wegman, halssieraad zonder titel, ontwerp 1972, re-editie 1988, aluminium
S2018.004 Daniel Kruger, halssieraad zonder titel, 2000, zilver, jaspis
S2018.005 Caroline Broadhead, halssieraad zonder titel, 1981 - 1982, nylon
S2018.006 Johanna Dahm, 4 broches zonder titel, 1982/1983/1989, hout, pigment
S2018.007 Petra Hartman, halssieraad *Amuletketting*, 1989, textiel, foto, verf
S2018.008 Marion Herbst, broche *Stokje*, 1979, re-editie 2000, zilver, borduurgaren
S2018.009 Dinie Besems, halssieraad *Bosjes*, 2000, zilver, goud, metaal
S2018.010 Noon Passama, broche *Extra Button*, 2010 - 2011, rosé verguld messing, acrylaat
S2018.011 Georg Dobler, halssieraad zonder titel, 1993, gezwart zilver, lavasteen
S2018.012 Mecky van den Brink, halssieraad *Tweezijdig halssieraad goud/zilver*, 1985, kunststof, metaal

- S2018.013 Johanna Dahm**, halssieraad *Halsschleife*, 1986, metaal, rubber
S2018.014 Rhonda Zwillinger, halssieraad zonder titel, 1989, kunststof, glas, metaal
S2018.015 Otto Künzli, broche *Ornament*, 1983, behangpapier, kunststof, metaal
S2018.016 Georg Dobler, broche zonder titel, 1984, papier maché, bladgoud, acryllak, staal
S2018.017 Charles Marks, armband *Triadic*, 1982, verguld roestvrij staal
S2018.018 Georg Dobler, broche zonder titel, 1983, roestvrij staal, lak
S2018.019 Annelies Planteijdt, halssieraad zonder titel, 1997, zilver
S2018.020 Hans Appenzeller, ring *V-meshring*, 1983, goud
S2018.021 Keith Haring, broche zonder titel, 1985, geëmailleerd messing
S2018.022 Sofie Lachaert, broche zonder titel, jaar onbekend, metaal, textiel
S2018.023 Therese Hilbert, broche zonder titel, 1978, zilver, goud
S2018.024 Georg Dobler, broche *The Red Hole*, 1992, goud, zilver, lak, staal
S2018.025 Marcel Wanders, halssieraad/armband/ring *Trinity*, 1999, zilver
S2018.026 Françoise van den Bosch, broche *Kussenbroche*, ontwerp 1967, re editie 1993, aluminium
S2018.027 Georg Dobler, oorsieraad *Pysalis*, 1987, gezwart zilver
S2018.028 Warwick Freeman, ring *Earth*, 2007, corian, zilver
S2018.029 Gijs Bakker, ring *Little Finger Ring*, ontwerp 1967, re-editie 1989, zilver
S2018.030 LAM de Wolf, hoofdsieraad zonder titel, 1980 - 1985, textiel, verf, metaal
S2018.031 Vladimir Péter, ring zonder titel, 1989, zilver, parelmoer, bakeliet, hoorn, koraal
S2018.032 Onno Boekhoudt, halssieraad *Flower*, 1998, zilver, zirkonium
S2018.033 Georg Dobler, broche zonder titel, 1979, staal, zilver
S2018.034 Hans Appenzeller, oorsieraad *Grid collectie*, 1978, zilver
S2018.035 maker onbekend, ring zonder titel, jaar onbekend, rubber, goud
S2018.036 Alberto Meda, oorsieraad *Meda Made*, 1997, roestvrij staal
S2018.037 maker onbekend, broche zonder titel, jaar onbekend, metaal, kunststof
S2018.038 Otto Künzli, broche *Colour*, 1981, papier, kunststof, metaal
S2018.039 Otto Künzli, broche *Damascena II*, 1982, behangpapier, staal
S2018.040 LAM de Wolf, hoofdsieraad zonder titel, 1980 - 1985, textiel, lijm, verf, metaal
S2018.041 Hans Appenzeller, armband *Lineaire armband*, 1981, messing
S2018.042 David Bielander, broche *Lips*, 1999, rubber, staal
S2018.043 Georg Dobler, oorsieraad zonder titel, 1992, zilver, amethist
S2018.044 Paul Derrez, broche *Spiraal broche*, 1976, zilver
S2018.045 Petra Hartman, oorsieraad *Engelen*,

- 1989, textiel, papier, verf
S2018.046 Hans Appenzeller, armband *Vlakjesarmband*, 1967, goud
S2018.047 Hans Appenzeller, ring *Bloemenring*, 1997, goud, gele saffier
S2018.049 Hans Appenzeller, oorsieraad *Platte Matjes*, 1983, zilver
S2018.048 Gijs Bakker, ring *You Can't Have it All*, 2005, goud
S2018.050 Otto Künzli, broche Nr. 5083, 1983, behangpapier, hout, kunststof, metaal
S2018.051 Hans Appenzeller, oorsieraad *Grid collectie*, 1978, zilver
S2018.052 Sofie Lachaert, broche zonder titel, jaar onbekend, metaal
S2018.053 Esther Knobel, halssieraad *Requiem series*, 1994, koper, touw
S2018.054 Lucy Sarneel, broche *Kiem*, 2000, zink
S2018.055 Dinie Besems, ring *Oaeasrtbeeri*, 1999, roze verguld zilver, parel
S2018.056 Berend Peter Hogen Esch, broche *Schouderbroche*, 1986, triplex, grafiet, verf, goud-poeder
S2018.057 Ruudt Peters, sieraadobject *Ouroboros "junagadh"*, 1994, zilver, hout
S2018.058 Julia Manheim, halssieraad/oorsieraad zonder titel, jaar onbekend, rubber, kunststof
S2018.059 Paul Derrez, halssieraad *Moebius*, 1985, zilver
S2018.060 maker onbekend, armband zonder titel, jaar onbekend, metaal
S2018.061 Esther Knobel, broche *Rose*, 1997, metaal, gedroogde roos
S2018.062 Frans van Nieuwenborg/Martijn Wegman, armband *Aluminiumbuis*, 1976, aluminium
S2018.064 Hans Appenzeller, armband zonder titel, 1982, gezwart staal
S2018.065 maker onbekend, halssieraad zonder titel, jaar onbekend, zilver, metaal, parel
S2018.066 maker onbekend, halssieraad zonder titel, jaar onbekend, rubber, verf
S2018.067 Herman Hermesen, halssieraad *Halssieraad*, 1989, pvc, glas
S2018.068 maker onbekend, halssieraad/armband zonder titel, jaar onbekend, metaal, goud
S2018.069 maker onbekend, broche zonder titel, jaar onbekend, verguld metaal
S2018.070 Daniel Kruger, ring zonder titel, 1983, kiezel, goud, pigment, zilver
S2018.071 maker onbekend, halssieraad zonder titel, jaar onbekend, zilver
S2018.072 Rhonda Zwillinger, broche zonder titel, 1989, kunststof, glas, metaal
S2018.073 LAM de Wolf, hanger zonder titel, 1980 - 1985, beschilderd textiel, lijm, kunststof
S2018.063 Julia Manheim, armband zonder titel, jaar onbekend, kunststof, metaal
S2018.074 Dinie Besems, halssieraad *Little Mat*, 2002, zilver
S2018.075 Marga Staartjes, armband *Pannenspons armband*, 1978, kunststof
S2018.076 Georg Dobler, halssieraad zonder titel, 1994, zilver
S2018.077 John Iversen, halssieraad *Willow necklace*, 1988, verguld zilver, onyx

S2018.078 Herman Hermesen, broche *Discbrooch/Schijfbroche*, 1985, acrylaat
S2018.079 Rian de Jong, broche *Schuijbroche*, ca. 1991, hout, acrylverf
S2018.080 Ben Wisman, armband *Armband*, 1978, aluminium, pvc
S2018.081 Georg Dobler, halssieraad zonder titel, 1994, zilver, citrien
S2018.082 Gijs Bakker, armband *Shot*, 1996, nylon
S2018.083 Hilde van der Heyden, halssieraad *Blad-jescollier*, 1990 1995, verguld messing
S2018.084 Caroline Broadhead, armband zonder titel, 1981, nylon
S2018.085 Annelies Planteijdt, armband *Quadrifoglio*, 1997, goud
S2018.086 Lucy Sarneel, broche *Germ brooch*, 2009, zink
S2018.087 Petra Hartman, broche *Rozet*, 1989, textiel, papier, verf
S2018.088 Georg Dobler, broche zonder titel, 1990, gezwart zilver, amethyst
S2018.089 maker onbekend, broche zonder titel, 1993, verguld zilver, granaat
S2018.090 Paul Derrez, broche *Spiraal broche*, ontwerp 1976, re-editie 1986, geanodiseerd aluminium
S2018.091 Esther Knobel, broche zonder titel, 1994, zilver, textiel, verf
S2018.092 Maria van Kesteren, armband zonder titel, 1970 - 1975, kunstshars
S2018.093 Paul Derrez, armband zonder titel, 1978, perspex, zilver
S2018.094 maker onbekend, ring zonder titel, jaar onbekend, zilver, kunststof
S2018.095 Malcolm Morris, broche zonder titel, 1985, papier, touw
S2018.096 Georg Dobler, broche *El Lissy*, 1982, staal, zilver
S2018.097 Robert Lee Morris, broche zonder titel, jaar onbekend, alpaca
S2018.098 Sita Falkena, object *Knoopsgatdoosje*, 1995, zilver, glas
S2018.099 Judy Onofrio, armband zonder titel, ca. 1994, glas, textiel, kunststof
S2018.100 Annelies Planteijdt, broche, *Trits*, 1994, goud
S2018.101 Bob van Orsouw, broche zonder titel, ca. 1985, autolak, staal, aluminium, foam
S2018.102 Riet Neerincx, armband zonder titel, 1972, roestvrij staal
S2018.103 Vaughn Stubbs, broche zonder titel, 1987, kunststof, pigment
S2018.104 Hans Appenzeller, armband zonder titel, 1975, zilver
S2018.105 Irene Bakker, halssieraad *Vier vierkanten verschoven*, 1978, zilver, leer
S2018.106 Mecky van den Brink, armband zonder titel, 1982, kunststof, katoen
S2018.107 Sally Marsland, broche zonder titel, jaar onbekend, zilver
S2018.108 Paul Derrez, ring *Wisselring*, 1975 1976, goud, zilver, perspex
S2018.109 Paul Derrez, object *Mama*, 2000, zilver
S2018.110 Robert Levy, broche zonder titel, ca. 1960, metaal

S2018.111 maker onbekend, broche zonder titel, jaar onbekend, metaal, glas
S2018.112 Nathalie du Pasquier, broche zonder titel, jaar onbekend, metaal, email
S2018.113 maker onbekend, broche zonder titel, jaar onbekend, metaal, glas
S2018.114 Trifari, Krussman and Fishel Inc., broche zonder titel, ca. 1955, metaal
S2018.115 maker onbekend, broche zonder titel, jaar onbekend, zilver, ivoor
S2018.116 maker onbekend, broche zonder titel, jaar onbekend, metaal
S2018.117 maker onbekend, broche zonder titel, jaar onbekend, metaal, kunststof
S2018.118 maker onbekend, broche zonder titel, jaar onbekend, metaal, glas
S2018.119 maker onbekend, oorsieraad zonder titel, jaar onbekend, metaal, kunststof
S2018.120 maker onbekend, ring/oorsieraad zonder titel, jaar onbekend, kunststof, metaal
S2018.121 maker onbekend, broche zonder titel, jaar onbekend, metaal, lak
S2018.122 maker onbekend, oorsieraad zonder titel, jaar onbekend, kunststof, metaal
S2018.123 maker onbekend, ring zonder titel, jaar onbekend, kunststof
S2018.124 maker onbekend, oorsieraad zonder titel, jaar onbekend, kunststof, metaal
S2018.125 maker onbekend, broche zonder titel, jaar onbekend, metaal, glas
S2018.126 maker onbekend, armband zonder titel, jaar onbekend, zilver
S2018.127 maker onbekend, broche zonder titel, jaar onbekend, metaal, pigment
S2018.128 maker onbekend, broche zonder titel, jaar onbekend, metaal, lak
S2018.129 maker onbekend, oorsieraad zonder titel, jaar onbekend, metaal, kunststof
S2018.130 maker onbekend, oorsieraad zonder titel, jaar onbekend, metaal, glas
S2018.131 maker onbekend, broche/hanger zonder titel, jaar onbekend, metaal, glas
S2018.132 maker onbekend, broche zonder titel, jaar onbekend, zilver, glas
S2018.133 maker onbekend, broche zonder titel, jaar onbekend, metaal, glas
S2018.134 Patrick Retif, broche zonder titel, jaar onbekend, metaal
S2018.135 Irene Bakker, oorsieraad zonder titel, ca. 1978, kunststof, metaal
S2018.136 LAM de Wolf, speld *Een boeketje voor '87*, 1987, papier, kunststof, metaal
S2018.137 Niels Nielsen, broche zonder titel, jaar onbekend, kunststof, metaal, textiel
S2018.138 maker onbekend, broche zonder titel, jaar onbekend, metaal, glas
S2018.139 maker onbekend, broche/hanger zonder titel, jaar onbekend, metaal, glas
S2018.140 maker onbekend, broche zonder titel, jaar onbekend, metaal, lak
S2018.142 Johanna Dahm, ring *Zwischenfingering/Inbetweenfingething*, 1985, kunststof, rubber
S2018.141 maker onbekend, broche zonder titel, jaar onbekend, metaal, glas

S2018.143 Elsa Schiaparelli, broche zonder titel, ca. 1940 1950, metaal, glas
S2018.144 maker onbekend, broche zonder titel, jaar onbekend, veren, metaal
S2018.145 maker onbekend, broche zonder titel, jaar onbekend, wol, metaal
S2018.146 Jean Cocteau, broche zonder titel, 1952, glas, metaal
S2018.147 maker onbekend, broche zonder titel, jaar onbekend, metaal, glas
S2018.148 maker onbekend, dasklem zonder titel, jaar onbekend, metaal, bakeliet
S2018.149 maker onbekend, broche zonder titel, jaar onbekend, metaal, kunststof
S2018.150 maker onbekend, broche zonder titel, jaar onbekend, metaal, kunststof
S2018.151 maker onbekend, ring zonder titel, jaar onbekend, kunststof
S2018.152 Castlecliff, broche zonder titel, jaar onbekend, zilver, glas
S2018.153 maker onbekend, broche zonder titel, jaar onbekend, metaal, kunststof
S2018.154 Patrick Retif, oorsieraad zonder titel, jaar onbekend, metaal, kunststof, glas
S2018.155 maker onbekend, speld zonder titel, jaar onbekend, goud, granaat
S2018.156 maker onbekend, broche zonder titel, jaar onbekend, verguld zilver
S2018.157 Paul Derrez, armband zonder titel, 1978, perspex, zilver
S2018.158 Hans Appenzeller, armband *Empire collectie*, 1985, zilver, goud
S2018.159 Hans Appenzeller, armband *Corianarm-band*, 1981, corian, pvc
S2018.160 Jan Tempelman, armband zonder titel, jaar onbekend, ijzer, goud
S2018.161 Marion Herbst, armband zonder titel, 1973, perspex
S2018.162 maker onbekend, broche zonder titel, jaar onbekend, kunststof
S2018.163 Rhonda Zwilling, broche zonder titel, ca. 1989, kunststof, glas, metaal
S2018.164 Daniel Swarovski, broche zonder titel, jaar onbekend, zilver, markasiet
S2018.165 Daniel Kruger, oorsieraad zonder titel, 1979, zilver
S2018.166 Coro, broche/oorsieraad zonder titel, jaar onbekend, metaal, glas
S2018.167 maker onbekend, ring zonder titel, jaar onbekend, kunststof, metaal
S2018.168 Hans Appenzeller, oorsieraad zonder titel, 1986, zilver, schuimkoraal
S2018.169 maker onbekend, ring zonder titel, 1999, zilver, agaat
S2018.170 maker onbekend, oorsieraad zonder titel, jaar onbekend, goud
S2018.171 maker onbekend, ring zonder titel, jaar onbekend, kunststof
S2018.173 Marian Hosking, ring zonder titel, ca. 2004, zilver
S2018.172 Georg Dobler, oorsieraad zonder titel, 1992, verguld zilver
S2018.174 Hans Appenzeller, oorsieraad *Moon with Fold*, 1980 - 1990, goud

S2018.175 Hans Appenzeller, oorsieraad *Moon with Fold*, 1980 1990, zilver
S2018.176 maker onbekend, pin zonder titel, 2001, metaal
S2018.177 maker onbekend, broche zonder titel, jaar onbekend, zilver, markasiet, parelmoer
S2018.178 maker onbekend, broche zonder titel, jaar onbekend, aluminium, lak
S2018.179 La Pagoda, broche zonder titel, 1980, verguld zilver, granaat, parel, Swarovski kristal
S2018.180 Gemeente 's Hertogenbosch, pin zonder titel, jaar onbekend, zilver
S2018.181 Maria Hees, broche zonder titel, 1978, kunststof
S2018.182 Sylvia Blickman, broche zonder titel, 1988, metaal, pigment
S2018.183 Hans Appenzeller, armband/oorsieraad Indonesië collectie, 1983 - 1986, zilver
S2018.184 Keith Haring, broche *Crawling Baby Brooch*, 1989, karton, metaal
S2018.185 Beppe Caturegli, broche *Monochroma I*, 1987, koper, zilver, email
S2018.186 Jan Puylaert, ring *Unplugged*, 2009, kunststof
S2018.187 maker onbekend, broche zonder titel, jaar onbekend, kunststof, textiel, pigment
S2018.188 maker onbekend, oorsieraad zonder titel, jaar onbekend, metaal, kunststof
S2018.189 Theo Smeets, halssieraad *Fatal Attraction II*, 1994, zilver, goud, magneet, staal
S2018.190 Hans Appenzeller, oorsieraad *Structured Metal Collectie*, 1983, zilver
S2018.191 maker onbekend, armband zonder titel, jaar onbekend, kunststof, veren
S2018.192 maker onbekend, ring zonder titel, jaar onbekend, metaal
S2018.193 maker onbekend, ring zonder titel, jaar onbekend, kunststof
S2018.194 Tiziana Redavid, ring *Melting*, 2000, kunststof
S2018.195 maker onbekend, broche zonder titel, jaar onbekend, zilver
S2018.196 maker onbekend, ring zonder titel, jaar onbekend, metaal, email
S2018.197 Wieki Somers, ring *My Precious*, 2005, verguld zilver, acrylaat, rubber
S2018.198 maker onbekend, ring zonder titel, jaar onbekend, zilver, groene agaat, parel
S2018.199 Meret Oppenheim, ring zonder titel, 1985, goud, robijn
S2018.200 Jan Tempelman, ring zonder titel, jaar onbekend, ijzer, goud
S2018.201 Karl Fritsch, ring zonder titel, 2006, gezwart zilver
S2018.202 maker onbekend, ring zonder titel, jaar onbekend, metaal
S2018.203 maker onbekend, ring zonder titel, jaar onbekend, perspex, kunststof
S2018.204 maker onbekend, oorsieraad zonder titel, jaar onbekend, aluminium
S2018.205 Joke Brakman, broche zonder titel, 1982, staal, acryl
S2018.206 maker onbekend, broche/oorsieraad zonder titel, jaar onbekend, kunststof, metaal

S2018.207 maker onbekend, broche/oorsieraad zonder titel, jaar onbekend, metaal, glas
S2018.208 Lanvin, halssieraad zonder titel, jaar onbekend, metaal, rubber
S2018.209 maker onbekend, oorsieraad zonder titel, jaar onbekend, kunststof, metaal, glas
S2018.210 maker onbekend, oorsieraad zonder titel, jaar onbekend, alpaca
S2018.211 Julia Manheim, oorsieraad zonder titel, jaar onbekend, perspex, pigment
S2018.212 maker onbekend, ring zonder titel, jaar onbekend, glas, rubber
S2018.213 Boris Panizowski, broche zonder titel, jaar onbekend, kunststof
S2018.214 maker onbekend, halssieraad zonder titel, jaar onbekend, rubber, hout, pigment
S2018.215 Eisenberg, armband zonder titel, ca. 1965, metaal, Swarovski kristal
S2018.216 maker onbekend, armband zonder titel, jaar onbekend, bakeliet, zilver
S2018.217 maker onbekend, halssieraad zonder titel, jaar onbekend, glas, metaal, katoen
S2018.218 Martin Hardt, halssieraad zonder titel, 2004, koraal, zilver
S2018.219 maker onbekend, armband zonder titel, jaar onbekend, rubber
S2018.220 maker onbekend, armband zonder titel, jaar onbekend, kunststof, rubber
S2018.221 maker onbekend, halssieraad zonder titel, jaar onbekend, kunststof
S2018.222 Johan van Loon, broche Rosenthal Studio Linie, 1980 - 1990, porselein, metaal
S2018.223 Otto Künzli, object *The Manhattan Piece*, 1987, metaal, rubber, papier
S2018.224 maker onbekend, broche/oorsieraad zonder titel, jaar onbekend, metaal, glas
S2018.225 Malcolm Parsons, armband zonder titel, jaar onbekend, papier maché, pigment
S2018.226 maker onbekend, broche zonder titel, jaar onbekend, metaal, glas
S2018.227 Daniel Swarovski, broche zonder titel, jaar onbekend, metaal, glas
S2018.228 maker onbekend, broche zonder titel, jaar onbekend, textiel, kunststof, parelmoer
S2018.229 maker onbekend, armband zonder titel, jaar onbekend, kunststof
S2018.230 maker onbekend, armband zonder titel, jaar onbekend, zilver, markasiet
S2018.231 Nicole Dehalleux, haarclip *Envol*, 1985, veren, papier maché, karton
S2018.233 Gijs Bakker, armband *Circle Bracelet/ Cirkel armband*, 1967, geanodiseerd aluminium
S2018.234 Daniel Kruger, broche zonder titel, 1993, goud, diamant, amethyst
S2018.235 Daniel Kruger, ring zonder titel, 1993, goud, maansteen, saffier
S2018.236 Jean Cocteau, halssieraad *L'Âge du Ver-seau*, 1962, goud
S2018.237 Philip Sajet, ring *Flutring*, 2003, strandstenen, diamant, goud
S2018.238 Philip Sajet, ring zonder titel, 2000, zilver, bergkristal
S2018.239 Philip Sajet, ring *Idol's Eye*, 1999, diamant replica, zilver

S2018.240 Philip Sajet, ring *Hope*, 1999, synthetische spinel, goud, email
S2018.241 Philip Sajet, ring *Knoopring*, 2006, goud, parelmoer, diamant
S2018.242 Otto Künzli, hanger *Otto millimetri d'amore*, 1996, goud, textiel
S2018.243 Sofie Lachaert, armband/halssieraad *Circles*, 1997, goud
S2018.244 Emmy van Leersum, ring *Ring [133a]*, ontwerp 1982/1984, uitvoering 2000, goud
S2018.253 Emmy van Leersum, ring *Ring [132]*, ontwerp 1982/1984, uitvoering 1993, goud
S2018.245 Meret Oppenheim, ring zonder titel, 1984 - 1986, goud, onyx
S2018.246 Gijs Bakker, ring *Real 3*, 2005, palladium witgoud, topaas, glas
S2018.247 Karl Fritsch, ring zonder titel, ca. 1998, zilver, saffier
S2018.248 Sofie Lachaert, armband/halssieraad *Circles*, 1997, zilver
S2018.249 Sofie Lachaert, halssieraad zonder titel, ca. 1993, zilver, diamant
S2018.250 Sofie Lachaert, halssieraad zonder titel, 1993, goud, cultivé parel
S2018.251 Sofie Lachaert, halssieraad zonder titel, 1993, zilver, Japanse parel
S2018.252 Annelies Planteijdt, halssieraad *Verschil-lende ronde lussen*, ontwerp 1986, uitvoering 1998, goud
S2018.254 Maria Hees, armband *Tuinslangarmband*, ontwerp 1978, uitvoering 1999, kunststof
S2018.232 Georg Dobler, halssieraad zonder titel, 1994, zilver, bergkristal
S2018.255 maker onbekend, broche zonder titel, jaar onbekend, kurk, pigment, metaal
S2018.256 maker onbekend, broche zonder titel, jaar onbekend, terracotta, pigment
S2018.257 maker onbekend, oorsieraad zonder titel, jaar onbekend, kunststof, textiel
S2018.258 LAM de Wolf, halssieraad zonder titel, ca. 1985, textiel, lijm
S2018.259 LAM de Wolf, halssieraad zonder titel, ca. 1983, textiel, lijm
S2018.260 LAM de Wolf, object *13 lapjes*, 1984 1985, papier, textiel, touw
S2018.261 LAM de Wolf, hoofdsieraad zonder titel, ca. 1981, hout, textiel, lijm
S2018.262 LAM de Wolf, hoofdsieraad zonder titel, ca. 1981, hout, textiel, lijm
S2018.263 LAM de Wolf, object zonder titel, 1980 1985, textiel, lijm
S2018.264 LAM de Wolf, object zonder titel, 1980 1985, plastic, textiel, lijm
S2018.265 LAM de Wolf, hoofdsieraad zonder titel, ca. 1981, hout, textiel, lijm
S2018.266 LAM de Wolf, armband zonder titel, ca. 1983, textiel
S2018.267 LAM de Wolf, halssieraad zonder titel, ca. 1983, textiel
S2018.268 LAM de Wolf, halssieraad zonder titel, 1980 1985, kunststof
S2018.269 Katja Prins, halssieraad *Bound by Blood*, 2007, hout, pigment
S2018.270 LAM de Wolf, halssieraad *Rolletjes*,

1981, textiel, verf, rubber
S2018.271 maker onbekend, halssieraad zonder titel, jaar onbekend, rubber, kunststof
S2018.272 LAM de Wolf, object zonder titel, ca. 1984, textiel, pigment
S2018.273 maker onbekend, oorsieraad zonder titel, jaar onbekend, rubber
S2018.274 maker onbekend, oorsieraad zonder titel, jaren '80, hout, verf
S2018.275 maker onbekend, armband zonder titel, jaren '80, kunststof
S2018.276 Frans van Nieuwenborg/Martijn Wegman, broche zonder titel, 1975, aluminium
S2018.277 maker onbekend, broche zonder titel, jaren '80, blik
S2018.278 John Iversen, oorsieraad *the Tripple Jacks*, 1988, verguld zilver, onyx
S2018.279 Caroline Broadhead, broche zonder titel, 1976 - 1979, textiel
S2018.280 Ros Perry, broche zonder titel, 1979, hout, verf, textiel, metaal
S2018.281 Otto Künzli, broche *Der Rote Punkt*, 1980, rubber, roestvrij staal
S2018.282 Caroline Broadhead, oorsieraad zonder titel, 1976 - 1979, katoen, metaal
S2018.283 maker onbekend, oorsieraad zonder titel, jaar onbekend, papier, kunststof
S2018.284 maker onbekend, halssieraad zonder titel, jaar onbekend, hout, verf
S2018.285 maker onbekend, broche zonder titel, jaar onbekend, hout, verf
S2018.286 maker onbekend, object zonder titel, jaar onbekend, kunststof
S2018.287 maker onbekend, oorsieraad zonder titel, jaar onbekend, papier
S2018.288 maker onbekend, oorsieraad zonder titel, jaar onbekend, kunststof, metaal
S2018.289 maker onbekend, oorsieraad zonder titel, jaar onbekend, kunststof, metaal
S2018.290 maker onbekend, oorsieraad zonder titel, jaar onbekend, kunststof
S2018.291 Geoff Roberts, broche zonder titel, jaren '80, pvc, kleurfolie
S2018.292 Geoff Roberts, broche zonder titel, jaren '80, pvc, kleurfolie
S2018.293 Geoff Roberts, halssieraad zonder titel, jaren '80, pvc, kleurfolie
S2018.294 Geoff Roberts, armband zonder titel, jaren '80, pvc, kleurfolie
S2018.295 Geoff Roberts, broche zonder titel, jaren '80, pvc, kleurfolie
S2018.296 Geoff Roberts, oorsieraad zonder titel, jaren '80, pvc, kleurfolie
S2018.297 Geoff Roberts, broche zonder titel, jaren '80, pvc, kleurfolie
S2018.298 Geoff Roberts, oorsieraad zonder titel, jaren '80, pvc, kleurfolie
S2018.299 Geoff Roberts, oorsieraad zonder titel, jaren '80, pvc, kleurfolie
S2018.300 Geoff Roberts, oorsieraad zonder titel, jaren '80, pvc, kleurfolie
S2018.301 Peter Niczewski, broche zonder titel, jaar onbekend, hout, pigment
S2018.302 maker onbekend, oorsieraad zonder

titel, jaar onbekend, kunststof, metaal
S2018.303 maker onbekend, hoofdsieraad zonder titel, jaar onbekend, hout, verf
S2018.304 Geoff Roberts, armband zonder titel, jaren '80, pvc, kleurfolie
S2018.305 Geoff Roberts, armband zonder titel, jaren '80, pvc, kleurfolie
S2018.306 Geoff Roberts, oorsieraad zonder titel, jaren '80, pvc, kleurfolie
S2018.307 Geoff Roberts, broche zonder titel, jaren '80, pvc, kleurfolie
S2018.308 Geoff Roberts, broche zonder titel, jaren '80, pvc, kleurfolie
S2018.309 Geoff Roberts, oorsieraad zonder titel, jaren '80, pvc, kleurfolie
S2018.310 Geoff Roberts, broche zonder titel, jaren '80, pvc, kleurfolie
S2018.311 Geoff Roberts, halssieraad zonder titel, jaren '80, pvc, kleurfolie
S2018.312 Geoff Roberts, halssieraad zonder titel, jaren '80, pvc, kleurfolie
S2018.313 Geoff Roberts, broche zonder titel, jaren '80, pvc, kleurfolie
S2018.314 Geoff Roberts, broche zonder titel, jaren '80, pvc, kleurfolie
S2018.315 Geoff Roberts, broche zonder titel, jaren '80, pvc, kleurfolie
S2018.316 Geoff Roberts, broche zonder titel, jaren '80, pvc, kleurfolie
S2018.317 Geoff Roberts, oorsieraad zonder titel, jaren '80, pvc, kleurfolie
S2018.318 Geoff Roberts, oorsieraad zonder titel, jaren '80, pvc, kleurfolie
S2018.319 Geoff Roberts, broche zonder titel, jaren '80, pvc, kleurfolie
S2018.320 Geoff Roberts, broche zonder titel, jaren '80, pvc, kleurfolie
S2018.321 Geoff Roberts, broche zonder titel, jaren '80, pvc, kleurfolie
S2018.322 Geoff Roberts, broche zonder titel, jaren '80, pvc, kleurfolie
S2018.323 Geoff Roberts, oorsieraad zonder titel, jaren '80, pvc, kleurfolie
S2018.324 Geoff Roberts, broche zonder titel, jaren '80, pvc, kleurfolie
S2018.325 Geoff Roberts, halssieraad zonder titel, jaren '80, pvc, kleurfolie
S2018.326 Beppe Kessler, armband/oorsieraad zonder titel, 1985, rubber
S2018.327 maker onbekend, oorsieraad zonder titel, jaar onbekend, schuimrubber, verf
S2018.328 maker onbekend, oorsieraad zonder titel, jaar onbekend, schuimrubber
S2018.329 Beppe Kessler, halssieraad zonder titel, 1985, rubber
S2018.330 Susanna Heron, armband zonder titel, jaar onbekend, polyester
S2018.331 maker onbekend, broche/oorsieraad zonder titel, jaar onbekend, kunststof
S2018.332 maker onbekend, armband zonder titel, jaar onbekend, kunststof
S2018.333 Irene Bakker, broche zonder titel, ca. 1978, kunststof, metaal
S2018.334 maker onbekend, halssieraad zonder

titel, jaar onbekend, rubber, raffia, metaal
S2018.335 Maria Hees, broche/oorsieraad *Schou-
dersieraad en oorsieraden*, 1985, leer
S2018.336 Norman Dilworth, hanger met halssnoer,
zonder titel, 1974, perspex
S2018.337 Susanna Heron, armband zonder titel,
jaar onbekend, polyester
2018.338 maker onbekend, halssieraad zonder titel,
jaar onbekend, hout, verf
S2018.339 maker onbekend, halssieraad zonder
titel, jaar onbekend, kunststof, metaal
S2018.343 Tiny Leeuwenkamp, jurk zonder titel,
1968, zijde
S2018.341 Tim Curtis, broche zonder titel, jaar
onbekend, metaal, email
S2018.340 Hans Appenzeller, ring *Openmeshring*,
1983, staal
S2018.342 Marion Herbst, sieraadobject *Baton*,
1982, metaal, textiel
S2018.344 Gijs Bakker, oorsieraad zonder titel,
1967, roestvrij staal
S2018.345 Marion Herbst, ring zonder titel, ca.
1970, zilver, acrylaat
S2018.356 Gijs Bakker, halssieraad *Black and White
Necklace/Gaas collier*, 1983, verbandgaas, pvc
S2018.357 Gijs Bakker, halssieraad *Torn Paper
Necklace*, 1985, vloeipapier, pvc
S2018.358 Caroline Broadhead, halssieraad zonder
titel, 1982, nylon
S2018.359 Kai Chan, halssieraad *Spots Monkey*,
1985, rattan, hout, verf
S2018.360 Paul Derrez, halssieraad zonder titel, ca.
1985, kurk, verf
S2018.361 Anita Evenepoel, halssieraad zonder
titel, ca. 1983, rubber
S2018.362 Arie Vijfinkel, halssieraad zonder titel,
1986, geanodiseerd titaniumfolie
S2018.363 Marjorie Schick, armband zonder titel,
1986, hout, textiel, verf
S2018.364 Beppe Kessler, halssieraad *Nr. 8*, ca.
1985, pvc, acrylverf
S2018.365 Beppe Kessler, halssieraad zonder titel,
1987, pvc, acrylverf
S2018.366 Esther Knobel, halssieraad zonder titel,
jaar onbekend, zilver
S2018.367 Lia de Sain, halssieraad *Blauwe spiraal*,
1987, kunststof, papier, verf
S2018.368 Verena Sieber Fuchs, hoofdsieraad
Hüttchen, ca. 1988, kunststof, metaaldraad
S2018.369 Herman Hermesen, halssieraad *Cones*,
ca. 1985, aluminium, lak
S2018.370 LAM de Wolf, hoofdsieraad zonder titel,
1984, textiel, verf
S2018.371 Cathy Harris, halssieraad zonder titel,
ca. 1986, kunststof
S2018.372 Gijs Bakker, ceintuur zonder titel, 1967,
roestvrij staal
S2018.373 Gijs Bakker, prototype zonder titel, 1969,
hout, verf
S2018.374 Ron Arad, prototype *Not Made by Hand*,
2002, polyamide
S2018.375 Johanna Dahm, ring *Zwischenfinger-
ding/Inbetweenfingerring*, 1985, acrylaat, rubber
S2018.376 Johanna Dahm, halssieraad *Halsschleife*,
1986, metaal, rubber

Aankopen

S2018.346 Ted Noten, hanger met halssnoer *Fred
and Ed Fighting for Precious*, 2007, acrylaat, vliegen,
parel, smaragd, gele zirkoon
S2018.347 Ted Noten, hanger met halssnoer *Can
Can*, 2012, acrylaat, parel, textiel
S2018.348 Marc Monzó, hanger *Blank*, 2015, goud
S2018.349 Marc Monzó, ring *Blank*, 2015, goud
S2018.350 Marc Monzó, broche *Wall*, 2013, zilver,
koper, staal
S2018.351 Marc Monzó, oorsieraad *Blank*, 2015,
goud
S2018.352 Marc Monzó, broche *Broken Stick*, 2013,
zilver, staal
S2018.353 Marc Monzó, broche *Fire*, 2009, goud
S2018.354 Marc Monzó, oorsieraad *Fire*, 2009,
goud
S2018.355 Marc Monzó, armband *Eclipse*, 2014,
vergulde zilver
S2018.377 Bart Hess, halssieraad *.EXT*, 2018, ko-
perdraad, kunststof, pvc
S2018.378 Bart Hess, halssieraad *.EXT*, 2018, ko-
perdraad, pvc
S2018.379 Conversation Piece, armband *Nu Jade*,
2018, kunststof, goud
S2018.380 Conversation Piece, broche *Black
Transparency*, 2018, gouddeeltjes, kristal
S2018.381 Mischer*traxler studio, sieraadobject
Finger Blocks, 2018, zilver
S2018.382 Mischer*traxler studio, ring *Real Image*,
2018, roestvrij staal, glas
S2018.383 Jing He, sieraadobject *Surface*, 2018,
porselein, transferprint
S2018.384 Patrícia Domingues, sieraadobject *Mo-
dern Animist*, 2018, kunststof
S2018.385 Zach Blas, project bestaande uit 4 mas-
kers, 12 foto's en 1 video *Facial Weaponization Suite*,
2011 - 2014, kunststof, digitale bestanden
S2018.386 Bart Hess, 5 films *Echo*, *Mutants*, *Lu-
cyandbart*, *Digital Artifacts*, *Pins and Needles*, digitale
bestanden

Bruiklenen

In 2018 waren in totaal 94 kunstwerken van Design
Museum Den Bosch als bruikleen te zien in 12 instel-
lingen in binnen- en buitenland.

Afrika Museum, Berg en Dal, 11 okt. 2018 - 2 juni
2019, sieraden van Karl Fritsch, Anish Kapoor en Ted
Noten (4 st.)

Amsterdam Museum, Amsterdam, 3 okt. 2018 - 10
mrt. 2019, sieraadoos Marion Herbst

CODA Museum, Apeldoorn, 1 nov. 2018 - 3 feb.
2019, sieraden van Gijs Bakker en Chris Steenbergen
(7 st.)

Design Museum, Gent (BE), 15 mrt. - 15 okt. 2018,
keramiek van Atelier NL en installatie van Studio
Formafantasma (28 st.)

Het Nieuwe Instituut, Rotterdam, 1 okt. 2018 - 31
mrt. 2019, atelierbenodigdheden van Geert Lap (30 st.)

Het Noordbrabants Museum, 's-Hertogenbosch,
1 juni 2018 - 31 mei 2020, schilderij van René Daniëls

Louisiana Museum of Art, Humlebæk (DK), 1 feb. -
27 mei 2018, keramiek van Pablo Picasso (3 st.)

Museum für Völkerkunde, Hamburg (D), 1 mrt. - 30
sep. 2018, keramiek van Studio Formafantasma (5 st.)

Museum Het Vrijthof, Maastricht, 21 feb. - 19 aug.
2018, sieraden van Ted Noten (2 st.)

Keramiekmuseum Princessehof, Leeuwarden, 26
apr. 2018 - 20 juni 2019, keramiek van Alessandro
Mellini, Atelier NL, Aldo Bakker, Scholten & Ba-
ijings, Studio Formafantasma, Ettore Sottsass, Mar-
cel Wanders (73 st.)

Rietveld Academie, Amsterdam, 2 nov. - 25 nov.
2018, sieraad van Dinie Besems

Société Musée Lalique Pays Bas, Doesburg, 15
nov. 2018 - 15 mrt. 2019, keramiek van Marc Chagall
(2 st.)

Activiteiten-programma

18

Met de verandering van Stedelijk Museum naar Design Museum Den Bosch positioneren we ons in een ander veld. De programmering van activiteiten maakt ook een draai in deze herpositionering. In de programmering wordt duidelijk gemaakt wat het standpunt is van Design Museum Den Bosch ten opzichte van design. Net na de naamswijziging in juni is gestart met een intensieve programmering rondom de tentoonstelling *Food is fictie*. Hierin werd vanuit verschillende invalshoeken de brede sociaal-culturele impact van dit onderwerp uitgelegd en verder onderzocht. Dit programma vond zoveel mogelijk op zaal plaats zodat elke bezoeker kon aansluiten, hierbij onderstrepd dat we hechten aan het bediscussiëren van vormgeving met ons publiek. Het programma werd onder de aandacht gebracht door een publiciteitscampagne in de regionale pers.

Bij iedere tentoonstelling in 2018 is geprogrammeerd voor verschillende doelgroepen. In samenspraak met de afdeling marketing werden hier steeds keuzes in gemaakt. De ene tentoonstelling leent zich beter voor de verbinding met een bepaalde doelgroep dan de andere. In de zomer is op deze manier samengewerkt met Festival Boulevard en is een foodarrangement ontwikkeld. De tentoonstelling *Binnenkijken met Thijs Wolzak* richtte zich op een brede doelgroep van design geïnteresseerden en fotografen. Hierbij werd samengewerkt met *NRC Handelsblad* wat onder meer tot een zeer drukbezochte lezersavond leidde. De tentoonstelling *Jean Cocteau – Metamorphosis* richtte zich in de programmering wat meer op het klassieke museumpubliek waarvoor een aantal lezingen is georganiseerd.

Kinderen en families

In samenwerking met Het Noordbrabants Museum en Sjors Creatief wordt jaarlijks een aantal familie-zondagen en vakantiewerkshops georganiseerd. Kinderen verkennen de tentoonstelling en doen mee aan een ontwerpworkshop, vaak samen met hun ouders/grootouders. Door samen met Het Noordbrabants Museum een programma in de schoolvakanties aan te bieden, kunnen we op effectieve wijze een creatief en inspirerend programma voor een brede regionale doelgroep neerzetten. Dit programma wordt via Sjors Creatief (en andere platforms) gecommuniceerd. In 2018 zijn samen met het Bosch Architectuur Initiatief twee architectuurworkshops georganiseerd.

Voor familiebezoek zijn in 2018 drie Checklists gemaakt. Een Checklist is een thematische kijk-en-doe-tocht langs een aantal kunstwerken in het museum.

Familiezondagen met workshop

- 28-1 Vormenjacht
- 25-3 Ontwerp een regenboog
- 10-6 Kleirestaurant American Masterchef
- 25-11 Studio Thijs Wolzak

19

Jaar programma

3 januari
Kerstvakantie is Kunstvakantie met kinderworkshop *Vormenjacht*.

27 januari
Gesprek op zaal met Milou van Rossum en Ellie Uyttenbroek. Modejournalist Milou van Rossum interviewde zelfbenoemd style profiler Ellie Uyttenbroek naar aanleiding van *StyleDrive*. Milou van Rossum is een autoriteit op het gebied van mode. Zij schrijft er al meer dan 25 jaar over en is moderedacteur bij *NRC Handelsblad*. Haar laatste boek *De Nederlandse mode in 100 kledingstukken* kwam vorig jaar uit.

4 februari
Lezing door architectuur- en kunsthistoricus Katherine Rosmalen over de denkbeelden en de manier van werken van Ettore Sottsass.

18 februari
Slow Art Tour.
Het schijnt dat mensen in een museum gemiddeld niet langer dan acht seconden naar een kunstwerk kijken. Wat gebeurt er als je de tijd neemt om maar een paar kunstwerken in het museum te bekijken?

Of als een rondleider je nu eens niet vertelt wat er te zien is, maar je zelf een kunstwerk ontdekt door rustig te kijken, en er vervolgens met anderen over praat. Tijdens de *Slow Art Tour* neem je de tijd om samen te kijken naar kunst.

18 maart
Environmental Communications Looks at Los Angeles is een installatie van dia's en video die in 1977 werd gepresenteerd in het Los Angeles County Museum of Art. Voor de tentoonstelling *California: Designing Freedom* is deze multimediashow gereconstrueerd. David Greenberg gaf een presentatie bij de installatie over het gedachtengoed van *Environmental Communications* en de (ontwerp)vrijheid waar het in Californië in die jaren om draaide.

14 en 15 april
Workshop *Sculpturale keramiek*.
De workshop startte met een bezoek aan de tentoonstelling *American Beauty*. Deelnemers bestudeerden een aantal kunstwerken uitvoerig en ontdekten de veelvoud aan technieken en uitingvormen die kunstenaars gebruiken in het werken met klei. Geïnspireerd door de tentoonstelling gingen ze vervolgens aan de slag in de studio van het museum. Ze kozen uit drie verschillende maaktechnieken: het construeren van een object uit gerolde platen klei, een vrije sculpturale techniek of het beschilderen van gietklei met engobe.

25 april en 2 mei
Meivakantie is Kunstvakantie met kinderworkshop *Freewheeling*.

15 juli
Kom mee naar buiten, allemaal! Lezing.
Buitenshuis recreëren, we doen het allemaal: kamperen, barbecueën, dagje naar het strand. Maar waarom eigenlijk? Wat is er zo fijn aan zand tussen je broodje, muggenbeten en een plotse regenbui? In deze lezing blikten we terug op de eerste dagen van het bermen-toerisme en zagen we waartoe dat vreemde verschijnsel heeft geleid.

21 juli
Verrot lekker! Workshop fermenteren, met Christian Weij.
Functioneel laten rotten van voedsel, het klinkt misschien wat onaangenaam maar veel fijnproevers liken er hun vingers bij af. Christian Weij is internationaal vermaard fermentatiespecialist en schrijver van het boek *Verrot lekker*. Hij leerde deelnemers tijdens deze workshop alles over het fermenteren van groente, fruit, graan en zuivel.

22 juli
Kant-en-klaar? Een lezing over het gemak van blik, kant-en-klaarmaaltijden en margarine.
In Nederland wordt gemiddeld 18 minuten per dag gekookt en daarmee hebben Nederlanders een record gebroken. Nooit en nergens anders is de kooktijd zo kort. Natuurlijk heeft dit gemak een technologisch aspect, we kunnen voedsel steeds beter bewaren en bewerken. Jon Verriet vertelde over de

voedselgewoontes van de Nederlanders en hoe deze zich ontwikkeld hebben. Verriet is cultuurhistoricus en gespecialiseerd in sport- en voedselgeschiedenis.

20 en 27 juli
Zomervakantie is Maakvakantie met kinderworkshop *Hutsekluts*.

28 juli
Kleur je smaak! Workshop over het effect van kleur in een gerecht.
Koks creëren gerechten met composities en kleur-contrasten. Met een kleurpalet aan ingrediënten, maar evengoed met de schakeringen van het servies en de aankleding van de tafel. Tijdens deze workshop (door een schilder en chef-kok) leerden de deelnemers hoe. Door te experimenteren met (natuurlijke) kleurstoffen, maakten zij hun eigen dessert nóg aantrekkelijker, spannender of afschrikwekkender.

29 juli
Exotisme en racisme in de supermarkt. Interactief gesprek.
Een ander neerbuigend of minderwaardig behandelen op basis van ras of huidskleur is racisme. Reclame-makers waren er dol op, en nog steeds soms. Chiquita bijvoorbeeld presenteerde tot in de jaren tachtig een donker meisje in een bananenrokje: 'De lievelingen van Moeder Natuur'. In dit interactieve gesprek over exotisme en racisme in de supermarkt vormde het Chiquitaverhaal de rode draad; we volgden het bedrijf vanaf zijn ontstaan tot nu.

3 augustus
Zomervakantie is Maakvakantie met kinderworkshop *Hutsekluts*.

4 augustus
De kracht van een foto. Fotografieworkshop.
Voedsel fotografie is een vak apart: de belichting, de kleur en glans op het eten, het is allemaal even belangrijk – vaak werkt de fotograaf daarom ook samen met een foodstylist. Fotograaf Billie-Jo Krul begeleidde deelnemers aan deze workshop over voedsel fotografie

5 augustus
Life Picture Cook Book. Talkshow over kookboeken, bloggers en foodporn.
In de jaren vijftig bracht het Amerikaanse *Life Time Magazine* een baanbrekend kookboek uit met unieke, originele foodfoto's: het *Picture Cook Book*. Het boek staat nog steeds in de top 10 van kookboeken-verzamelaars en vormt het uitgangspunt voor de *Life Picture Cook Book Show*. Welke verhalen vertellen de foto's? Wat maakt een boek lekker? En is er veel veranderd in kookboekenland?

8 augustus
Architectuurworkshop voor kinderen. In samenwerking met het Bosch Architectuur Initiatief.
Tijdens deze workshop bouwden kinderen maquettes en gaven ze een stuk stad vorm. Ze konden ontdekken of ze het ontwerp leuk vonden.

10 augustus

Zomervakantie is Maakvakantie met kinderworkshop *Hutsekluts*.

11 augustus

De grenzen van gebak. Workshop.

Een gebakje of taart is vaak een smakelijke constructie van structuren en kleuren. De bakker is een designer die tovert met vormgevingsprincipes als stapelen, rollen en vullen. Tijdens de workshop analyseerden deelnemers een aantal klassieke patisserieën en maakten vervolgens hun eigen gebak.

12 augustus

Luxe, een schaamteloze demonstratie. Lezing.

Na de Tweede Wereldoorlog sloeg het gebrek aan eten om in een duizelingwekkende overvloed: je kunt nu permanent en overal (te veel) eten. Bij zulke overvloed is schaarste een gewiekst marketinginstrument: een duur product, dat maar incidenteel te koop is, kent een enorme aantrekkingskracht en vormt de ultieme luxe. Tijdens de interactieve lezing kon iedereen meepraten over wat luxe is, wat het zou moeten zijn en hoe we ons erdoor laten verleiden.

18 augustus

Vertel je verhaal met een salade. Workshop.

Dat een salade véél meer kan zijn dan wat door elkaar gehusselde groenten, kwam aan bod tijdens deze workshop. Met verse en smakelijke ingrediënten van Nederlandse bodem (geen vlees of vis), begeleid door een chef-kok die gespecialiseerd is in het werken met groente, ontwierpen deelnemers hun eigen salade-met-een-verhaal.

19 augustus

Waar komt de Parmaham vandaan? Hoe nationaal zijn nationale specialiteiten? Lezing.

Parmaham mag alleen nog uit het Italiaanse Parma komen, feta is altijd Grieks. Met de komst van de Europese Unie probeerden allerlei producenten en streken de regionale herkomst en specialiteit van hun producten veilig te stellen. Maar hoe belangrijk is het om te weten waar ons voedsel vandaan komt, groeit of graast? Hoe Nederlands zijn de verpakkingen in de supermarkt? En hoe succesvol zijn die nationale specialiteiten eigenlijk?

25 augustus

Gender salad? Workshop.

Hoe mannelijk of vrouwelijk is jouw gerecht? Voedselvormgeving zit vol stereotyperingen; gerechten zijn vaak ‘typisch’ mannelijk of vrouwelijk. Een salade bijvoorbeeld: feminien, onmannelijk. Maar hoe komt dat? En wat kun je eraan doen, hoe ‘bevrijd’ je een salade van vooroordelen?

26 augustus

Meester-kok en keukenprinses. Culinaire rolpatronen, waar komen ze vandaan? Lezing.

Ze zijn hardnekkig, de rolpatronen in de keuken. Kijk maar om je heen: terwijl de vrouw vriendelijk een gezonde salade bereidt, roostert de man op zijn barbecue een flinke T-bonesteak. De chef-kok in het sterrenrestaurant oogt alom culinair ontzag, terwijl

zijn eega thuis anoniem in de pannen roert. Waar komen ze vandaan, die stereotypen? En hoe veranderen ze?

1 en 15 september

Foodtour in samenwerking met *Den Bosch Celebrates Food*.

Anne Reijders, gepassioneerd storyteller, foodverbetelaar en Bosschenaar heeft speciaal voor *Den Bosch Celebrates Food* foodtours samengesteld die laten zien en proeven dat Den Bosch en food een bijzondere combinatie is. De fietstours startten bij het museum waar deelnemers een korte introductie kregen.

16 september

De voedselflat. Zondagmiddagcollege.

Nieuwe perspectieven voor de landbouw, wat zijn de keuzes? De ‘voedselflat’ is een van de nieuwe woorden in ons vocabulaire, net zoals *urban farming*. Maar wat wordt er precies mee bedoeld? En wanneer spreken we van biologische landbouw? Dirk-Jan Kloet zette de mogelijkheden op een rijtje en vertelde wat volgens hem de juiste koers is. Dat er verandering nodig is, staat voor hem voorop, Nederland zal volgens hem een uitgesproken rol moeten spelen in een wereldwijde transitie. Dirk-Jan Kloet studeert dit jaar af aan de top-klas ondernemen van de HAS Hogeschool en is betrokken bij *Agricultural Adventures* waarbij hij buitenlandse ondernemers rondleidt in de Nederlandse agrarische sector en bij De Groene Apotheek.

22 september

Urban Trail.

Een *Urban Trail* is een hardloopevenement waarbij je de stad op een sportieve en bijzondere manier leert kennen. De deelnemers lopen niet alleen door de stad, maar ook door gebouwen, binnentuinen en andere bijzondere locaties. Het gaat er dan ook niet om een snelle tijd op de klokken te zetten, maar om de stad en haar bijzondere locaties te beleven.

22 september

Foodtour in samenwerking met *Den Bosch Celebrates Food*.

23 september

Wat is echt gezond? Zondagmiddagcollege.

Jos Hakkennes (van Duurzame Kost) produceert duurzame groente, fruit en vis zonder bestrijdingsmiddelen, kunstmatige meststoffen en medicatie. Deze middag gaf hij inzicht in zijn visie en aanpak waarbij gezondheid centraal staat.

29 september

Foodtour in samenwerking met *Den Bosch Celebrates Food*.

30 september

Overvloed en verleiding. Zondagmiddagcollege in samenwerking met HAS Hogeschool.

Lekker eten is onweerstaanbaar en is altijd en overal beschikbaar. Er komen steeds nieuwe heerlijke producten op de markt, maar kunnen gezonde en

duurzame foodconcepten ons ook voldoende verleiden? Antien Zuidberg (lector *Design Methods in Food*, HAS Hogeschool) liet zien welke factoren van belang zijn om verleidelijkheid te creëren.

5 oktober

Vertical Farming mini-makeathon. In samenwerking met Plantlab.

Tijdens deze mini-makeathon gingen studenten van verschillende hbo-opleidingen en universiteiten de uitdaging aan om een nieuw voedingsconcept met producten uit de *vertical farm* te ontwerpen. Coaches hielpen om de voedingsconcepten optimaal te ontwikkelen.

6 oktober

Foodtour in samenwerking met *Den Bosch Celebrates Food*.

7 oktober

De optimale shopervaring. Zondagmiddagcollege.

Winkels en horeca doen van alles om een prettige omgeving te creëren en klanten meer te laten kopen. Geur en muziek worden ingezet en geografen onderzoeken hoe ze winkellocaties nog aantrekkelijker kunnen maken. Geograaf Marieke Statema deed onderzoek op de *location intelligence* afdeling van Albert Heijn naar verbetering van winkelgebieden. Nu werkt ze voor een makelaardij voor supermarkten. Ze vertelde over haar onderzoek en werk en belichtte de onbekende kanten van de supermarkt.

13 oktober

Excursie *World Food Day*.

Vanaf de *World Food Day* die op de Tramkade werd gehouden, konden deelnemers met een pendelbus naar het museum reizen waar zij in drie sessies rondgeleid werden door de tentoonstelling en de interactieve lezing *Hoe lekker is luxe* bijwoonden.

13 oktober

Foodtour in samenwerking met *Den Bosch Celebrates Food*.

14 oktober

Het voedselbos als oplossing. Zondagmiddagcollege.

Dat onze voedselproductie de komende decennia moet veranderen, daar is iedereen het wel over eens. Maar hoe? In een voedselbos staan ruim dertig soorten voedselbomen en -struiken die hazelnoten, walnoten, appels, perziken, mispels en bessen maar ook sappen, specerijen en superfoods leveren. Malika Cieremans (*Circle Ecology*) legde uit hoe het bos, waarin de bomen en struiken zo zijn geplant dat de verschillende hoogtelagen elkaar afwisselen zodat iedere soort de juiste hoeveelheid zon of schaduw krijgt, ons de komende decennia (misschien zelfs wel eeuwen) van gezond en natuurlijk voedsel kan voorzien.

17 oktober

Architectuurworkshop voor kinderen. In samenwerking met het Bosch Architectuur Initiatief.

Tijdens deze workshop bouwden kinderen maquettes en gaven ze een stuk stad vorm. Ze konden ontdekken of ze het ontwerp leuk vinden.

19 oktober

Herfstvakantie is Maakvakantie met kinderworkshop *Studio Thijs Wolzak*.

28 oktober

Sport en bier: een gouden combinatie. Dubbel zondagmiddagcollege.

Het Sportersdieet.

Hoe heeft de *healthy lifestyle* zich vanaf de jaren vijftig ontwikkeld in Nederland? Jon Verriet, cultureel historicus en promovendus aan de Radboud Universiteit ontrafelde het sportersdieet. Het sportersdieet is na de Tweede Wereldoorlog een ware hype geworden, elke sporter zweert bij een bijzonder, eigen voedingspatroon. Jon Verriet dook in de mythen en clichés van zulke sportersdiëten en de invloed die ze hebben op ons, de consument. Hij onderzocht de interactie tussen sporters, voedselproducenten, overheidsinstanties, journalisten en het publiek. En liet zo zien hoe ‘beroemdheid’ werd (en wordt) gebruikt om ons gedrag ingrijpend te veranderen.

Bier: van chemie tot storytelling.

Ieder biermerk positioneert zich zo uniek mogelijk. Maar soms kan dat veranderen. De rode draad in de reclamecampagnes van Amstel bijvoorbeeld was altijd ‘vriendschap’, maar verandert nu naar ‘gewoon bier voor de gewone mens’. Tom van der Veen, bier-technicus bij Heineken, vertelt over het creëren van nieuwe smaken en verhalen in een mondiale biermarkt.

18 november

Onder fotografen. Interview.

Rob Philip sprak met Thijs Wolzak over het vak fotografie, over kijken naar het onderwerp en over het vertellen van verhalen. Philip is zelf fotograaf en onder andere verbonden aan de Hogeschool voor de Kunsten in Utrecht. Expert ontmoette expert. Fotografen onder elkaar.

19 november

PAN Amsterdam.

Conservator Fredric Baas in gesprek met Thijs Wolzak over de tentoonstelling *Binnenkijken met Thijs Wolzak*.

13 december

NRC lezersavond.

Timo de Rijk, directeur Design Museum Den Bosch verzorgde de opening. Daarna konden de deelnemers een lezing van filosoof Coen Simon, een interview met Thijs Wolzak door Peter Vandermeersch bijwonen of het museum bezoeken en aan een rondleiding over Jean Cocteau deelnemen.

10 november

Francis Poulenc – *La voix humaine*. Opera, in samenwerking met November Music.

Met *La voix humaine* creëerde Jean Cocteau een tijdloze, ultieme afscheidsbrief van een vrouw aan haar man. In deze intense monoloog uit 1928 belt een vrouw van middelbare leeftijd met haar ex in een laatste poging de breuk tussen hen te lijmen. *La voix humaine* is oorspronkelijk een toneelstuk van Jean

Cocteau, maar in 1959 werd het bewerkt door Francis Poulenc tot een opera in één acte. Regisseur Chris Koolmees bedacht een opera-enscenering die een geheel nieuw licht werpt op deze klassieker. In deze moderne setting probeert de hoofdpersoon als een soort webcamgirl krampachtig de verbinding met de buitenwereld intact te laten. Daarbij maakt ze gebruik van een webcam/interactief scherm, dat dienst doet als kaptafel en als modern communicatiepaneel. De indrukwekkende hoofdrol werd vertolkt door mezzosopraan en performer Ekaterina Levental die al werkte voor de Nationale Opera, Jan Fabre, Silbersee en LOD Gent.

11 november

Verkenning van het werk van Jean Cocteau door David Gullentops. Lezing. David Gullentops is hoogleraar Franse literatuur en intermedialiteit aan de Vrije Universiteit Brussel en gespecialiseerd in de relatie tussen poëzie en andere vormen van literaire en artistieke expressie. Hij heeft over verschillende Franse schrijvers gepubliceerd, maar Jean Cocteau is zijn favoriet. Na een korte schets van zijn voornaamste werken (literatuur, film, plastische kunsten) kwamen de wisselwerkingen aan bod die Cocteau heeft doen ontstaan tussen de verschillende disciplines.

19 november

PAN Amsterdam. Lezing over Jean Cocteau door conservator Elly Stegeman.

21 november

The Next Power of Dutch Architecture: A Change of Perspective. Architectuurconferentie. Design Museum Den Bosch verwelkomde de toekomstgerichte architectuurconferentie *The Next Power of Dutch Architecture: A Change of Perspective*, een project van ROAM Foundation. Vijftien vooraanstaande vrouwen in de Nederlandse architectuur gaven hun visie op de vraag hoe overleven we als mensheid en als planeet in de komende eeuwen, wat is daarvoor nodig en wat kunnen architectuur, stedenbouw en landschapsarchitectuur daaraan bijdragen?

Sprekers: Riek Bakker, Caroline Bos, Elma van Boxel, Alessandra Covini, Ana Džokić, Adeola Enigbokan, Carlijn Kingma, Michelle Provoost, Aura Luz Melis, Arna Mačković, Donna van Milligen Bielke, Eline Strijkers, Mechthild Stuhlmacher, Ekim Tan, Nathalie de Vries. Moderatoren: Saskia van Stein, Farid Tabarki

2 december

Cocteau, de cineast. Filmlezing door Erwin Houtenbrink. De Franse kunstenaar Jean Cocteau onderscheidde zich door zijn grote productie en veelzijdigheid. Veel van zijn vaardigheden – ontwerper, dichter, librettist, toneelschrijver, set-designer, tekenaar en schilder – bracht hij samen in het destijds relatief jonge medium film. Zijn films zijn eigenzinnige iconen van een uniek filmoeuvre. In deze lezing ging filmhistoricus Erwin Houtenbrink aan de hand van fragmenten in op de stilistische, biografische en thematische elementen in de films van Cocteau.

14 december

Night at the Museum. In samenwerking met Het Noordbrabants Museum. Op 14 december openden Design Museum Den Bosch en Het Noordbrabants Museum hun deuren tijdens de eerste *Night at the Museum*. Bijzondere rondleidingen, een kunstenaarsgesprek en speciale aankleding zorgden voor een extra sfeervolle avond. In Design Museum Den Bosch konden bezoekers deelnemen aan themarondleidingen over de donkere kanten van Cocteau met de thema's Dood, Seks en Opium. Ook was er een kunstenaarsgesprek tussen conservator Fredric Baas en Thijs Wolzak.

28 en 30 december

Kerstvakantie is Maakvakantie met kinderworkshop *Studio Cocteau*.

Publiekszaken: Educatie

20

Scholen die zich bezighouden met designeducatie worden in 2018 nog beter bediend door Design Museum Den Bosch. Hier kunnen hun leerlingen ervaren wat design is, hoe het wordt gemaakt en wat de rol van design in de samenleving is. De afdeling educatie heeft de programmering voor het onderwijs herijkt in de transformatie naar Design Museum. Het museum heeft zeven design workouts ontwikkeld. Deze workouts worden aangepast aan onderwijstype en leeftijd van de deelnemers. Interactiviteit is belangrijk bij; de inbreng en kijk van leerlingen wordt gestimuleerd en gewaardeerd. Het ontwikkelen van denk- en ontwerpvaardigheden staat centraal. We proberen leerlingen op een enthousiasmerende manier te laten ervaren dat ook zij de vormgevers zijn van hun omgeving en de toekomst. Vanuit scholen horen we enthousiaste geluiden over deze focus op design. Design staat dicht bij het dagelijkse leven van leerlingen en is cool en concreet. Ook de opzet van de workouts met kijk-, praat- en maakonderdelen wordt gewaardeerd. Met 10.807 educatieve bezoekers evenaart het museum het recordjaar van 2017.

De schoolprogramma's die in het museum ontwikkeld worden, sluiten aan bij kerndoelen van het primair onderwijs en bij de eindtermen van het voortgezet onderwijs. De programma's bevinden zich op het snijpunt van de domeinen reflecteren, creëren en onderzoeken. Door de exclusieve focus op design zet het museum steeds meer in op samenwerking met het mbo en vmbo. Bij de tentoonstelling *Food is fictie* zijn we gestart met een pilot van het programma *Hello Designer*. Dit project is ontwikkeld voor vmbo-, mbo- en hbo-opleidingen. In dit project hebben we

onze eerdere ervaringen met deze onderwijsgroepen uitgewerkt. In ons contact met scholen merken we dat de werkwijze in het onderwijs verandert. Scholen richten hun onderwijsprogramma steeds meer toekomstgericht in op de 'echte' wereld buiten school. Op veel scholen, vo én mbo/hbo, uit zich dat steeds vaker in 'ondernemend leren': een onderwijsvorm waarin leerlingen werken aan projecten van opdrachtgevers uit het werkveld. De tentoonstelling *Food is fictie* was een poort tot een gedeelte van deze wereld.

Voor *Hello Designer* zijn films gemaakt van vijf ontwerpers. Met iedere ontwerper wordt kennis gemaakt: we zien de werkplek en ontmoeten de ontwerpen. De ontwerper vertelt wat het dagelijks werk inhoudt, vanuit welke drijfveren en met welke droom of visie hij werkt. Deze kennismaking is vastgelegd in korte filmverslagen (een soort 'stories' zoals op Instagram of 'vlogs' zoals op YouTube). Iedere ontwerper heeft een opdracht geformuleerd voor leerlingen en studenten. Bovenstaande is in tekst en beeld samengebracht op een online platform. Het platform was een (educatief) verlengstuk van de tentoonstelling. Het kende een open source-karakter en bood verschillende gebruiksmogelijkheden: als informatiebron voor leerkrachten, leerlingen/studenten. Als onderwijstool voor leerkrachten in lessen op school. Als opdracht voor leerlingen/studenten binnen projectonderwijs.

De educatieve afdeling zoekt samen met het onderwijs en andere partners naar manieren om design- en cultuureducatie te versterken binnen de scholen. Het museum is hierbij de samenwerkingspartner die traint, adviseert, inspireert en werk uit handen neemt door programma's te initiëren en te ontwikkelen. Door het trainen van docenten en hen te betrekken bij onze projecten proberen we een duurzame impuls aan de cultuureducatie binnen het onderwijs te geven. Het project *I like school and school likes me* werd dit jaar uitgevoerd op een zevental middelbare scholen in Nederland. Bij dit project dat georganiseerd werd in samenwerking met Theater Artemis en de zeven deelnemende middelbare scholen verbleef een kunstenaar/ontwerper drie dagen en nachten op een school.

In 2018 is door de afdeling educatie samengewerkt met de koepelorganisaties Kunstbalie, Erfgoed Brabant, Babel, TechXperience, LKCA, met de marktplaatsen Plaza Cultura, Phoenix Cultuur en CultuurPuntAltena en met Theater Artemis, Het Noordbrabants Museum en SPARK. Er is intensief samengewerkt met de volgende onderwijsinstellingen KW1C, basisschool de Fonkelsteen, van Maerlant Den Bosch en het Elde College Schijndel.

Educatieprojecten 2017

- Verder Kijken Doordenken in samenwerking met Plaza Cultura. Een serie trainingen voor docenten over de methode *Thinking Routines*.
- *I like school and school likes me*, in samenwerking met Theater Artemis en zeven middelbare scholen.

- *Hello Designer* in samenwerking met o.a. van Maerlant Den Bosch, Grafisch Lyceum Utrecht, Citaverde College, Markland College, HAS Hogeschool.
- *Food is fictie*-project voor KW1C MAP-studenten.
- Museumschatjes en Museumschatten, museumlessen in samenwerking met Erfgoed Brabant.
- Kunstructureur, In the Pocket, kunst- en techniekproject, in samenwerking met techniekpromotieplatform TechXperience voor de groepen 1 t/m 8 van het primair onderwijs en de groepen 1-2 van het voortgezet onderwijs.

Deelnamecijfers per onderwijssoort	2016	2017	2018
primair onderwijs	4.168	4.715	1.810
speciaal onderwijs			143
voortgezet onderwijs (incl. vmbo)	2.618	3.602	6.947
mbo	475	707	920
hbo / wo	424	674	607
docenten	337	1.023	380
Totaal	8.022	10.721	10.807

Marketing & communicatie

21

Bezoekcijfers 2018

Wat betreft bezoekersaantallen heeft het museum in 2018 zeer goed gedraaid. De piek van het Boschjaar 2016 is nét geëvenaard. Dit is uitzonderlijk, zeker gezien het feit dat we zonder het effect van het Boschjaar naar schatting 20.000 bezoekers minder hadden getrokken. Deze mooie resultaten zijn voor een deel toe te schrijven aan de hoge aantallen bezoekers van de educatieve programma's. 10.807 Leerlingen, scholieren, docenten en studenten bezochten in 2018 het museum.

82.542 bezoekers in 2018

78.633 bezoekers in 2017

82.520 bezoekers in 2016

75.012 bezoekers in 2015

Voor in het najaar trok het museum veel bezoekers. In november en december waren de aantallen iedere week flink hoger dan in 2017. De combinatie van de tentoonstellingen *Jean Cocteau – Metamorphosis* en *Binnenkijken met Thijs Wolzak* bleek veel mensen naar het museum te trekken. In dezelfde periode was in Het Noordbrabants Museum de tentoonstelling *Jan Sluijters. De wilde jaren* te zien. Deze tentoonstelling had zeer hoge bezoekersaantallen, en veel gasten maakten de combinatie Cocteau – Sluijters. Dit laat wederom zien hoe belangrijk de synergie tussen beide musea is. De zomerperiode liep, ondanks het zeer intensieve publieksprogramma rond *Food is fictie*, minder goed dan in voorgaande jaren. In 2017 was de zomer nog een absolute topperiode. Het uitzonderlijk warme weer speelt waarschijnlijk een grote rol in de tegenvallende zomer van 2018.

Naamsverandering

2018 stond in het teken van de verandering van Stedelijk Museum naar Design Museum in. In samenwerking met de merkstrategen van Arthur & Brent is een scherpe positionering neergezet. Met als logisch gevolg een andere merknaam en een uitgesproken visuele identiteit, ontwikkeld en gerealiseerd door design agency Lesley Moore. De nieuwe, duidelijke positionering maakt het mogelijk om scherpe beleids- en communicatiekeuzes te maken. De naamsverandering was een spannende periode voor het museum. Het was van cruciaal belang dat alle medewerkers de schouders zetten onder de nieuwe naam en positionering. De personele wissel op de afdeling marketing & communicatie die in de maanden voor de naamsverandering plaatsvond, maakte het proces niet makkelijker. Ook was het essentieel dat de stakeholders de nieuwe naam snel zouden adopteren. Ondanks de complexiteit van het proces zien we dat de nieuwe naam goed geland is. Zelden wordt de oude naam nog gebruikt in de media. De nieuwe naam gaf een flinke hoeveelheid nieuwe energie aan de medewerkers van het museum. De naamsverandering zorgde voor een toename van de media-aandacht in de maand juni van 37% in vergelijking met de voorgaande maanden.

Online zichtbaarheid

Sinds het voorjaar van 2018 werken we samen met bureau Bloei Online om meer bezoeken aan de website en online kaartverkoop te genereren. De nieuwe website heeft een positief effect gehad op de online bezoekersaantallen. Sinds de omschakeling van Stedelijk Museum naar Design Museum is er een verdrievoudiging van het aantal bezoeken aan de website. Tijdens piekmomenten zoals de kerstvakantie zelfs een verviervoudiging. Van gemiddeld 2000 bezoeken per maand zijn we gegaan naar gemiddeld 6000 bezoeken per maand. Als we de periode 1 juni tot en met 31 december 2018 vergelijken met dezelfde periode in 2017 dan hebben we 46% meer bezoeken gerealiseerd. Naar de online kassa op de website wordt nu een conversiepercentage van 5,65% gehaald, wat hoog is binnen deze branche. Het is duidelijk dat Design Museum Den Bosch online steeds populairder wordt. Dat is ook te zien aan onze zichtbaarheid op sociale media. Sinds de naamsverandering halverwege het jaar wordt hier actiever en gericht beleid op gevoerd, wat goed te zien is in het bereik van zowel Facebook als Instagram. Zeker in de laatste twee maanden van het jaar is het bereik exponentieel toegenomen. Dit is een positieve ontwikkeling voor zowel de zichtbaarheid van het museum als de binding van het publiek met het merk Design Museum Den Bosch. Tegelijkertijd zien we een grote toename van *user-generated content*, vooral op Instagram. Bezoekers maken foto's van zichzelf en de objecten en architectuur van het museum en delen deze weer online. Hierdoor wordt de naamsbekendheid vergroot en ontstaat er interactie tussen het publiek en het museum.

Media-analyse

De zichtbaarheid van het museum in de Nederlandse media wordt gemeten door Media Info Groep. Iedere

keer dat het museum online of in print wordt genoemd, ontvangt het museum daar bericht van. Tevens verzorgt Media Info Groep middelen om de mediawaarde te analyseren. In 2018 zijn in totaal 787 nieuwsberichten verschenen over het museum. Dit is een stijging van 20% ten opzichte van 2017. De totale media-waarde over 2018 bedraagt €2.076.392 en het totale bereik komt uit op bijna 111 miljoen.

Kijkend naar het aantal verschenen media-items zijn duidelijke pieken zichtbaar in februari, juni en de periode oktober – december. De piek in februari hangt samen met de media-aandacht voor de tentoonstelling *Design van het Derde Rijk*. Ook in december was er weer een kleine mediahousse rond dit thema. De piek in juni hangt samen met de aandacht voor onze naamsverandering. De gunstige cijfers in de maanden oktober, november en december zijn voor een deel te wijten aan het succes van de tentoonstellingen *Binnenkijken met Thijs Wolzak* en *Jean Cocteau – Metamorphosis*. In december haalden we het hoogste aantal media-items per maand: 143 uitingen in zowel print als digitaal.

Bezoekersonderzoek

Sinds 2017 wordt het Continu Bezoekersonderzoek van Hendrik Beerda Brand Consultancy afgenomen. Door personele wisselingen en de aandacht voor de naamsverandering is in 2018 echter weinig aandacht geweest voor het goed afnemen van het bezoekersonderzoek. Het aantal respondenten lag zeer laag, wat de statistische betrouwbaarheid van de resultaten ondermijnt. Onderstaande cijfers moeten daarom met een slag om de arm geïnterpreteerd worden. De resultaten wijken echter niet veel af van die van 2017, wat suggereert dat ze mogelijk toch als representatief gezien kunnen worden. 89% van de bezoekers heeft veel of bijzonder veel waardering voor het museum als geheel. Met name de prettige sfeer, de aantrekkelijkheid van de gebouwen en het vriendelijke personeel worden geprezen. Verbeterpunten zijn volgens de bezoekers de aandacht in de media en de bewegwijzering in het gebouw. Het museum wordt gezien als creatief, sympathiek en gedurfd. De laatste maanden van de tentoonstelling *Celebrating Ceramics - 100 jaar Ettore Sottsass* hadden een hoge waardering van 7.8. De tentoonstelling *Food is fictie* bleef qua waardering achter met een 7.1.

Om de bruikbaarheid van de data uit het bezoekersonderzoek in de toekomst te waarborgen is eind 2018 een interne campagne gestart om meer respondenten te werven. De suppoosten zijn geïnformeerd over het belang van een statistisch betrouwbaar onderzoek en het verzamelen van mailadressen is makkelijker gemaakt. Dit heeft in de eerste weken van 2019 al tot positieve resultaten geleid. Ook zijn in 2018 al stappen gezet om de bewegwijzering in het museum aan te passen, als direct resultaat van de feedback van de bezoekers.

Pers- hoogtepunten

22

Design van het Derde Rijk

Tentoonstelling over nazi-design: Niets te vieren, veel te begrijpen

NOS (*Nieuwsuur*), 23-02-2018

Dit artikel is een transcriptie van de reportage die op Nieuwsuur te zien was.

Expositie op stapel over design in het Derde Rijk

Interview Timo de Rijk / Karolien Knols

De Volkskrant, 23-02-2018

Het rijk van De Rijk

Interview Timo de Rijk, uit de serie De museumdirecteur / Karolien Knols

De Volkskrant, 23-02-2018

Bij ons valt niets te beleven, wel te begrijpen

Interview Timo de Rijk / Gerrit van den Hoven

Brabants Dagblad, 10-03-2018

California: Designing Freedom

Soepele showmachines

Bas van Putten

SeeAllThis, lente 2018

Design uit Californië: van hippie- tot hi-techcultuur

Marloes de Moor

Vind, jrg. 2018, nr. 29

Californiërs zijn we allemaal

Gerrit van den Hoven

Brabants Dagblad, 15-03-2018

Van idealist tot entrepreneur

Tracy Metz

NRC Handelsblad, 31-03-2018

Online verschenen op 30-11-2018 onder de titel 'We zijn nu allemaal Californiërs, blijkt uit deze expositie'

Radicaal optimisme

Jeroen Junte

Museumtijdschrift / jrg. 31, nr. 3 (april-mei 2018)

California: Designing Freedom in de rubriek Laat-

ste Kans! Terrence Garnier

De Volkskrant (Sir Edmund), 02-06-2018

Aankondiging naamswijziging

Stedelijk Museum gaat verder als Design Museum

Marc Brink

Brabants Dagblad, 01-06-2018

Show Yourself

Een hommage aan Yvonne Joris

Gerrit van den Hoven

Brabants Dagblad, 14-06-2018

Voor Yvonne Joris waren sieraden kunst

Henny de Lange

Trouw, 26-06-2018

Collecties Benno Premsela en Yvonne Joris naar

Design Museum Den Bosch

Irma van Bommel

Brabant Cultureel, 23-09-2018

Food is fictie:

De verleiders

Mark Roos

Brabants Dagblad, 23-06-2018

Food is fictie uit de rubriek Wat vonden we ervan?

Sanne Veldhoven

De Volkskrant (Sir Edmund), 22-09-2018

The Next Power of Dutch Architecture – A Change of Perspective

Onvrede binnen architectuurwereld wegens

sprekerslijst voor symposium bestaande uit enkel witte mannen

Kirsten Hannema

De Volkskrant, 10-10-2018

Ruimte voor ons allemaal

Kirsten Hannema

De Volkskrant, 21-11-2018

Online verschenen op 20-11-2018 onder de titel 'Architectuurcongres in Den Bosch markeert een om-

slag in de door mannen gedomineerde architectuur'

Binnenkijken met Thijs Wolzak

Een kijkje in wonderlijke interieurs

Gerrit van den Hoven

Brabants Dagblad, 11-10-2018

Ik kom altijd met dezelfde foto thuis

Interview Thijs Wolzak / Rinske Koelewijn

NRC Handelsblad, 13-10-2018

Familieband

Edo Dijksterhuis

Museumtijdschrift, jrg. 2018, nr. 7

Wat ik je (niet) wil laten zien

Essay door Coen Simon

Trouw (weekendbijlage), 13-10-2018

Ontmoet bewoners en hun interieurs

Astrid Berkhout

Bossche Omroep, 30-10-2018

Guardando dentro

Giorgia Vaccari

Tutto Digitale, 19-12-2018

Jean Cocteau – Metamorphosis

Stekelige duizendpoot

Chris Reinewald

Museumtijdschrift, jrg. 2018, nr. 8

Leven en werk zijn één bij Jean Cocteau

Mark van de Voort

Brabants Dagblad, 08-11-2018

Groot innovator, maar niet iconisch

Edo Dijksterhuis

Parool, 20-11-2018

Sierlijke opwinding van een twinkende man

Joyce Roodnat

NRC Handelsblad, 07-12-2019

Zoektocht naar een andere realiteit

Marina de Vries

Museumtijdschrift (online), 19-12-2018

Interviews, bijdragen en opinie Timo de Rijk

Ik hoop dat Bosschenaren er trots op zijn

Interview Timo de Rijk / Jacky Goossens

073Magazine, 27-06-2018

Design in context

Interview Timo de Rijk

Bossche Omroep, 15-07-2018

Achter de voordeur bij het Design Museum

Interview Timo de Rijk

Stadsblad.nl, 26-09-2018

Nog een museum voor design?

Opinie door Timo de Rijk

Brabants Dagblad, 29-11-2018

Designmusea

Edo Dijksterhuis

Dude, winter 2017/2018

Verdiepend stuk over het museumbeleid van Nederlandse designmusea.

Tevens zijn er dit jaar vier columns van Timo de Rijk

verschenen in *Zuiderlucht*, en één column in de

Food-special van *Dude* (herfst 2018).

Audiovisueel

Radio/Geluid

Food is fictie, in de rubriek *Uittip*

NPO4: *De ochtend van 4*, 01-07-2018 - 8:15

Televisie/Beeld

Straks tentoonstelling over design van de nazi's?

Reportage, interview Timo de Rijk

NPO2: *Nieuwsuur*, 23-02-2018 - 22:00

Sierlijke opwinding van een twinkkelende man

RECENSIE JEAN COCTEAU

De eerste overzichtstentoonstelling van Jean Cocteau in Nederland, in het Design Museum Den Bosch, laat zien wat voor veelzijdig, elegant, speels en serieus kunstenaar de Franse ster van de beau monde was.

Door onze redacteur **Joyce Roodnat**

Toen Jean Cocteau werd gevraagd: „Als uw huis in brand stond, wat nam u dan mee?“, wist hij het meteen: „Het vuur!“

Dat was een leuk antwoord, maar het was geen grap. Alles kun je opgeven, het gaat om de hitte. Wie het vuur in durft, heeft het in zich om kunstenaar te zijn. Jean Cocteau (1889-1963) was een grootse kunstenaar. Dat is het eerste wat de bezoeker voelt, die zich verbazend dwaalt door de eerste overzichtstentoonstelling van zijn werk in Nederland in het Design Museum in den Bosch.

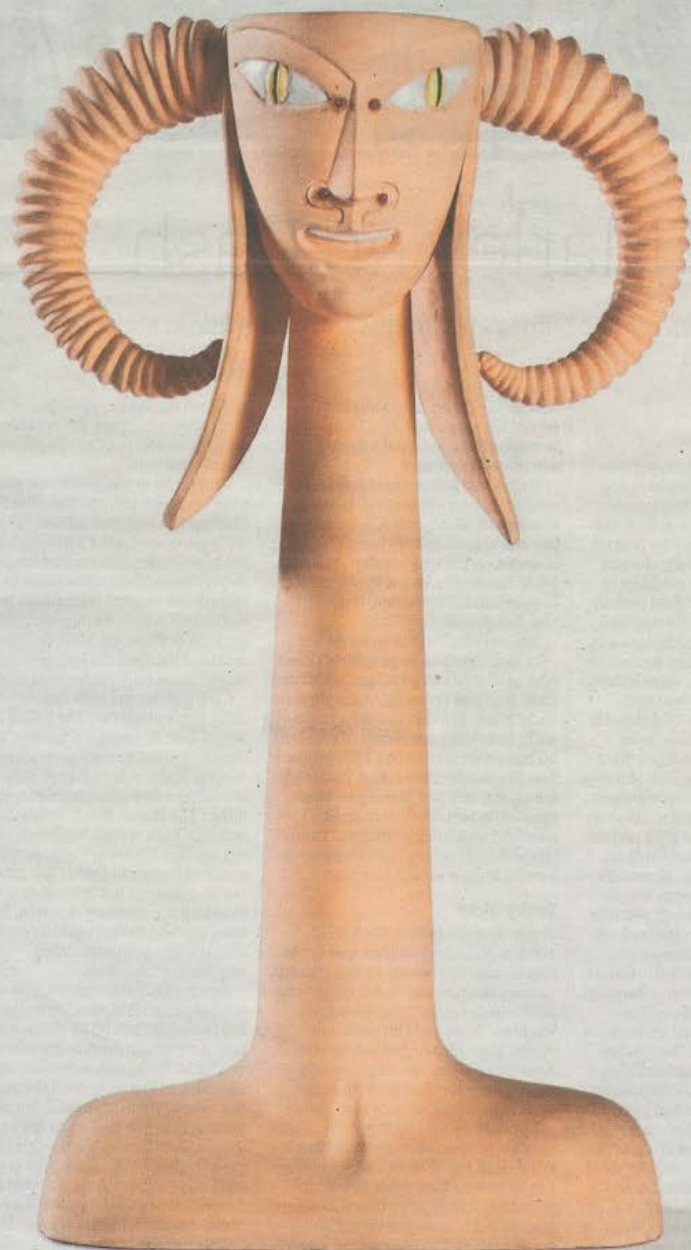
Enorme foto's springen in het oog van hem samen met de beroemdheden van zijn tijd, Charles Aznavour, Coco Chanel, Brigitte Bardot. Hij was een ster in de beau monde van de jaren 50.

Maar wie daarnaartoe loopt, struikelt bijna over een lange vitrine met een reeks weergaloos ijle zelfportretten in potlood, op vergeelde vellen. Hij maakte ze in 1923-1924, na de ontijdige dood van zijn vriend, de schrijver Raymond Radiguet. Rond elke tekening dwarrelen notities over wat hij denkt, overweegt, observeert. De pennestrekken illustreren de tekeningen, de tekeningen verhelderen de woorden. Hij legde zichzelf aan zichzelf uit.

Tekeningen, sieraden, films

Achter deze reeks tekeningen opent zich de expositie. Cocteau beschouwde alles wat hij maakte als een zelfportret, zijn tekeningen, zijn films, zijn keramiek, de japonnen voor Coco Chanel, de sieraden voor Elsa Schiaparelli, de stukken voor de Ballets Russes van Serge Diaghilev, ja zelfs de tastende portretten van zijn vrienden en geliefden.

Conservator Elly Stegeman verknoopt dit alles in een tentoonstelling die ze *Metamorphosis* noemde. Inderdaad. Elk werk was een metamorfose. Telkens werd Cocteau een ander - en daarbij bleef hij zichzelf. De filmer bleef de tekenaar, de ontwerper bleef de toneelschrijver - en

wie hij ook werd, hij bleef een dichter. Iemand die onzichtbare werelden onthult met enkele woorden, met witregels.

Speels en bloedserieus is hij, en altijd verbluffend elegant, van het trieste beest in zijn film *La belle et la bête* (1946) tot de krullende lijnen in zijn tekeningen. Ik zie faunen met Griekse profielen en lepe oogopslag, getekend met één lijn. Ik zie godinnen met een oog met vissenstaart. Ik zie combinaties van mens met mens, mens met dier. Maar ik zie ook een trefzeker portret van Albert Einstein, als middelpunt van een sterrenbeeldenhemel.

Tussen die werken gonzen fragmenten van tv-interviews vol met de luchtigheid van grote denkers. Cocteau was een twinkkelende man. Gewichtigheid deed hem niks. Grote woorden haalde hij onderuit. Kijk naar hem en je wordt verliefd. Je snapt dat hij barstte van de vrienden en met al die vrienden werkte hij samen.

Picasso

Maar zijn grootste vriend en inspirator was Pablo Picasso. Ondanks de stilistische overeenkomsten ver-schildt hun werk sterk. Cocteau was geen schilder, zoals Picasso geen dichter was. Picasso laat zich consequent kennen als de intimiderende macho. Jean Cocteau is altijd zachtmoedig viriel. Zelfs zijn illustraties bij *Querelle de Brest* (1947), de geruchtmakende homo-erotische roman van Jean Genet, zijn eerder aanbiddelijk dan agressief. Hij tekende matrozen, genietend van hun lome opwinding. Nooit zag ik zulke sierlijke erecties.

Hoor ik daar nu actrice Halina Reijn? Ja! Een video toont een fragment uit haar succesmonoloog *La voix humaine* - geschreven door Jean Cocteau. Ook al.

Beeldende kunst

Metamorphosis | Jean Cocteau.

Design Museum, Den Bosch.
In: designmuseum.nl

NRC Handelsblad

07-12-2019

Sierlijke opwinding van een twinkkelende man

Joyce Roodnat

Bedrijfsvoering

23

Design Museum Den Bosch ontvangt subsidie van de gemeente 's-Hertogenbosch. Deze subsidiebijdrage bedroeg in 2018 € 2.004.960 en dekt vooral de kosten voor personeel en huisvesting.

Alle overige projecten en activiteiten kunnen alleen mogelijk gemaakt worden door bijdragen van derden/subsidies, sponsoring en eigen inkomsten uit de museumshop, entreegelden, publieksactiviteiten, schoolbezoeken en verhuur. Er staat sinds de zelfstandiging grote financiële druk op de organisatie die het realiseren van ambitieuze tentoonstellingsplannen tot een uitdaging maakt. In de hele organisatie wordt bewust gekeken naar alle mogelijkheden voor besparingen.

Voor alle projecten wordt gestuurd op projectbegrotingen.

Door de in 2017 ingezette koerswijziging van het museum en het daardoor aangepaste tentoonstellingsprogramma is het realiseren van externe bijdragen voor de tentoonstellingen ook in 2018 moeilijk geweest. We bevinden ons nog in een transitiefase.

Fondsen en sponsoren

In 2018 werden van de volgende fondsen en sponsoren bijdragen ontvangen:

Gemeente 's-Hertogenbosch	Food is fictie	€ 59.000
Mondriaan Fonds	Jean Cocteau	€ 67.050
IKEA	Thijs Wolzak	€ 20.000
Stichting Zandstaete	Food is fictie	€ 7.500
Stichting Zandstaete	Show Yourself	€ 7.500
Turing Foudation	Jean Cocteau	€ 16.000
Mondriaan Fonds	Collectie	€ 84.375
Bijdrage particuliere vrienden	Algemeen	€ 2.281
Sponsoring	Algemeen	€ 1.350

Stichting Vrienden

Club Design van de Stichting Vrienden Design Museum Den Bosch is in 2017 actief geworden en had ultimo 2018 48 zakelijke leden. Club Design is een netwerkclub voor innovatieve ondernemers die zich inzetten voor het museum. In 2018 hebben drie bijeenkomsten plaatsgevonden. In 2018 heeft de Stichting Vrienden een bedrag van € 75.000 geschonken voor het realiseren van de tentoonstellingen *Food is fictie* en *Jean Cocteau - Metamorphosis*.

Raad van Toezicht

Het museum wordt geëxploiteerd door de Stichting Design Museum Den Bosch. De stichting wordt bestuurd door een directeur/bestuurder. De toezicht houdende taken worden uitgevoerd door de Raad van Toezicht die vanaf 1 januari 2014 in functie is. De Raad van Toezicht handelt volgens de Code Cultural Governance en bestuur en toezicht verhouden zich tot elkaar zoals beschreven in de Code. In de praktijk betekent dit dat de directeur/bestuurder verantwoordelijk is voor het reilen en zeilen van het museum. De Raad van Toezicht stelt de begroting en de jaarrekening vast en ziet toe op welke wijze de doelstellingen van het museum worden gerealiseerd. De directeur/bestuurder wordt benoemd door de Raad van Toezicht die ook jaarlijks zijn functioneren bespreekt. De leden van de Raad van Toezicht worden benoemd door het college van B&W van de gemeente 's-Hertogenbosch.

In 2018 vergaderde de Raad van Toezicht vier keer. Daarnaast vond geregeld overleg plaats tussen de voorzitter en de directie over lopende zaken, het leggen van contacten en adviezen.

De jaarrekening 2018 werd door de Raad van Toezicht vastgesteld, evenals de begroting 2019. De controle van de jaarrekening door de accountant werd positief beoordeeld.

De leden van de Raad van Toezicht hebben in 2018 afgezien van hun vacatiegelden.

Leden

- Patrick Lammers (voorzitter). Chief Executive Officer van Essent en Country Chair namens Innogy, moederbedrijf van Essent, in Nederland (vanaf 17 september 2013)
- Claudia Mennen- Vermeule (financiën). Chief Financial Officer en lid Raad van Bestuur Brand Loyalty Group (vanaf 11 februari 2014)
- Titus M. Eliëns (lid), voormalig Hoofd Collecties Gemeentemuseum Den Haag en voormalig hoogleraar Industriële Vormgeving aan de Universiteit Leiden (vanaf 12 oktober 2016).
- Herman Lerou (lid), architect BNA en actief in diverse functies rondom beheer, communicatie over en restauratie van de Sint-Jans kathedraal in 's-Hertogenbosch. (van 30 november 2012 tot 20 maart 2018)
- Jacqueline van Amerongen Veenendaal (lid), lid raad van toezicht Benefits for Kids, lid Rotterdamse Raad voor Kunst en Cultuur, voorzitter beroepenveld commissie Willem de Kooning Academie. (vanaf 20 juni 2018)

Stichting Beheer Museumkwartier

In opdracht van de gemeente 's-Hertogenbosch en de provincie Noord-Brabant vervult de Stichting Beheer Museumkwartier de rol als verhuurder en beheerder van de gebouwen van beide musea en het kantoorcomplex. De stichting is verantwoordelijk voor het in stand houden van het museumcomplex en de gebouw-gebonden installaties. Tevens coördineert de stichting de noodzakelijke reparaties en het onderhoud van het gebouw en de installaties.

In overleg met de accountant zijn afspraken gemaakt over het creëren van een onderhoudsvoorziening voor gebouw en installaties. Omdat de beheerstichting geen reserves kan vormen, is die voorziening in beheer van het museum. Grondslag is het actuele Meerjaren Onderhouds Plan van de Stichting Beheer Museumkwartier.

Financieel

Balans per 31 december 2018

ACTIVA	31 december 2018	31 december 2017
Vaste activa:		
Materiele vaste activa	435.856	587.803
Totaal vaste activa		
Vlottende activa:		
Vorraden	18.392	24.487
Vorderingen	444.715	430.246
Liquide middelen	432.061	626.404
Totaal vlottende activa	895.168	1.081.137
TOTAAL ACTIVA	1.331.024	1.668.940
PASSIVA	31 december 2018	31 december 2017
Eigen vermogen:		
Algemene reserve	275.445	448.084
Bestemmingsreserves	623.769	770.037
Totaal eigen vermogen	899.214	1.218.121
Vorzieningen:	111.279	192.824
Schulden:		
Langlopende schulden	0	0
Kortlopende schulden	320.531	247.995
Totaal schulden	320.531	247.995
TOTAAL PASSIVA	1.331.024	1.668.940

Dit verkorte financiële verslag is ontleend aan het financieel jaarverslag 2018 van de Stichting Design Museum Den Bosch. Bij het financieel jaarverslag is een goedkeurende controleverklaring van de accountant overlegd.

Het jaar 2018 is afgesloten met een saldo van baten en lasten van - € 318.907. De algemene reserve neemt af en bedraagt € 275.445 per 31 december 2018.

De bestemmingsreserves en -fondsen nemen af met € 146.268 en bedragen € 623.769 (waarvan inrichtings-egalitatie € 428.067 en aankopen collectie € 195.702).

Design Museum Den Bosch ontvangt conform artikel 10 van de verzelfstandigingsovereenkomst een structurele subsidie van de gemeente 's-Hertogenbosch. De subsidiebeschikking wordt jaarlijks vastgesteld. Vanaf 2018 worden er meerjarenafspraken gemaakt.

Staat van baten en lasten per 31 december 2018

BATEN	31 december 2018	31 december 2017
Bijdragen van derden	302.888	219.877
Subsidie gemeente	2.004.960	1.951.280
Overige bijdragen	758.063	705.547
TOTAAL BATEN	3.065.911	2.876.704
LASTEN		
Personeelskosten	818.588	841.503
Overige bedrijfskosten	2.267.138	2.031.704
Inkoop- en voorraadkosten	294.914	241.288
Rentebaten en lasten	4.178	2.936
TOTAAL LASTEN	3.384.818	3.117.431
OVER/TEKORT	-318.907	-240.727
DEKKING OVER/TEKORT		
Bestemmingsreserve		
Bestemmingsfonds	-30.808	21.631
Egalisatiereserve inrichting	-115.460	-188.340
Overige reserves	-172.639	-74.018
TOTAAL DEKKING OVER/TEKORT	-318.907	-240.727

Grondslagen van waardering en resultaatbepaling:

De waardering van activa en passiva is gebaseerd op het stelsel van historische kosten. Het resultaat wordt bepaald als het verschil tussen de opbrengstwaarde van de in het boekjaar geleverde prestaties en de kosten en andere lasten over het boekjaar op basis van verkrijgingprijzen. Winsten op transacties zijn verantwoord in het jaar waarin ze zijn gerealiseerd; verliezen zijn verantwoord in het jaar waarin ze voorzienbaar zijn, rekening houdend met de grondslagen voor de voorzieningen.

Organisatie

25

Design Museum Den Bosch heeft per 31 december 2018 19 personen in dienst (12.31 fte). Daarnaast beschikt het museum over payroll personeel (suppoosten 16 personen, 4.0 fte), zzp'ers (24 personen), stagiaires (2 personen) en vrijwilligers (22 personen). Het ziekteverzuim in 2018 bedroeg 5,35%. De gemiddelde leeftijd per 31 december 2018 is 40,5 jaar. De directie en medewerkers van de Stichting Design Museum Den Bosch ontvangen een salaris conform de Museum cao.

Directie

Timo de Rijk, directeur
Thea Sterken, managementassistent

Collectie en tentoonstellingen

Fredric Baas, conservator
Marte Rodenburg, assistent conservator
Elly Stegeman, conservator

Communicatie en marketing

Maan Leo, manager marketing en communicatie (vanaf 1 november 2018)
Martijn van Ooststroom, manager marketing en communicatie (tot 1 augustus 2018)

Bedrijfsvoering

Renée Bettonvil, commercieel medewerker
Dénise van Bokhoven, financiële administratie
Elsbeth Huber, commercieel medewerker
Joke Kuypers, facilitair medewerker
Thessa Lookman, hoofd bedrijfsvoering

Publiekszaken

Madelon van der Avoort, educatie
Joke Backx, hoofd publiekszaken
Reint Boven, medewerker AV/documentalist (vanaf 3 september 2019)
Sanne Evertz, projectmedewerker (tot 1 september 2018)
Wil van Gils, informatiespecialist (tot 5 juli 2018)
Katherine Rosmalen, educatie

Vloermanagers

Marjolein van Bokhoven
Anneloes Ebing
Machiel Marsé
Anne Salet

Suppoosten

Silvie Buenen (tot 26 januari 2018)
Mare Creemers (tot 17 november 2018)
Geoffrey van Dijk
Doris Dusée (19 juni - 18 december 2018)
Matthias Gigengack (vanaf 19 juni 2018)
Nadja van de Griendt
Aafke de Groot vanaf (18 december 2018)
Sam Gulpen (tot 27 april 2018)
Dirkje Honings (vanaf 19 juni 2018)
Max van den Hout
Fang Hu (tot 12 januari 2018)
Wim de Leeuw (tot 24 maart 2018)
Antje van Oosten
Oscar Peters (tot 1 september 2018)
Marly Pijnenburg
Beau van de Rijdt (19 juni - 18 december 2018)
Emy van Rijt
Dieuwertje van Schadewijk (vanaf 1 november 2018)
Corné van de Schoor (tot 22 april 2018)
Elke Slegers (tot 6 april 2018)
Adrien Stanziani
Niels van Uden
Sander Vermeer
Jeanine Vloemans
Marie-Louise Wasiela

Stagiaires

Fleur van den Akker (tot 9 maart en vanaf 29 augustus 2018)
Susan Gijtenbeek (tot 1 september 2018)
Bjorn Luijten (vanaf 20 augustus 2018)
Boris van der Meer (vanaf 1 oktober 2018)
Louisa Miesen (tot 1 september 2018)
Ilona Pittens (tot 1 september 2018)
Lisa van Vorstenbosch (tot 15 januari 2018)

Museumdocenten

Sofie Boon
Corine Brekveld
Bieke Carpentier
Marian van Esch
Sanne Evertz
Fien de Graaf
Kim van Kessel
Jolinda de Lang
Valerie Lerou
Maartje Tegelaar
Nico Thöne
Sabina Timmermans
Christel Verdaasdonk

Techniek

Stef van den Dungen
Pim Kersten
Charles Popelier
Balt van Rijn
Etiënne Timmermans

Vrijwilligers museumshop

Mina Bettinger
Gertie van den Boogaard
Mey van Dijk
Thea Hennevelt
Yvonne van Herwijnen
Marion Kropman
El van der Linden
Tonneke van Lokven
Elvira Marugg-Heinemann
Elly Muizers-Wolters
Yolanda Peek
Lilian Pennings
Marjolijn van der Pol
Lya Rijks
Simone Roos - Le Large
Vera Scheurs
Beppie Schoondermark
Lot Stok
Ligia van den Udenhout
Fanny Verbunt
Ans de Vos
Ine Wijen

DESIGN MUSEUM DEN BOSCH COLOFON

Tekst, redactie en productie

Medewerkers Design Museum Den Bosch

Fotografie

Jan Broeksma

Studio Zach Blas

Erik en Petra Hesmerg

Bart Hess

Joep Jacobs

Billie-Jo Krul

Ben Nienhuis

Inga Powilleit

Otto Snoek

Sander Vermeer

Thijs Wolzak

Grafisch ontwerp

Annemarie van Pruyssen, PuntDef.nl

Design Museum Den Bosch

De Mortel 4, 5211 JD 's-Hertogenbosch

Kantoor

Waterstraat 16, 5211 JD 's-Hertogenbosch

www.designmuseum.nl

2019 Design Museum Den Bosch

Stichting Design Museum Den Bosch
T.a.v. de heer dr. T.R.A. de Rijk en mevrouw T. Lookman
Waterstraat 16
5211 JD 'S-HERTOGENBOSCH

Referentie 76098260/4459
Uw contactpersoon E.R. van Honk (edwin.van.honk@abab.nl)
Doorkiesnummer 013 4647251
Datum 2 mei 2019
Betreft financiële stukken

Geachte heer De Rijk en mevrouw Lookman,

Hierbij ontvangt u de volgende stukken:

- het gewaarmerkte financieel verslag over 2018 met bijbehorende getekende controleverklaring;
- het definitieve accountantsverslag 2018.

Bij het verstrekken van de controleverklaring gaan wij ervan uit dat de Raad van Toezicht de jaarrekening conform het door de bestuurder opgemaakte exemplaar zal vaststellen. Wij verzoeken u om ons de notulen van deze vaststelling toe te zenden. Indien de Raad van Toezicht onverhoopt de jaarrekening niet conform het door u opgemaakte en door ons gewaarmerkte exemplaar vaststelt, kunnen wij geen toestemming verlenen tot bekendmaking van onze controleverklaring. Wij verzoeken u om ons dan onverwijld melding te doen.

Graag maken wij u erop attent dat u via 'Mijn ABAB' (www.abab.nl) in uw elektronisch dossier de jaarrekening in PDF-formaat kunt terugvinden.

Als u naar aanleiding van het vorenstaande nog vragen heeft, kunt u ons bereiken op eerder genoemd doorkiesnummer.

Wij vertrouwen erop u hiermee van dienst te zijn geweest.

Met vriendelijke groet

ABAB Accountants B.V.

E.R. van Honk RA

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden:

- Bijlagen:
- het gewaarmerkte financieel verslag over 2018 met bijbehorende getekende controleverklaring;
 - het definitieve accountantsverslag 2018.

Uitgebracht aan:
het bestuur van
Stichting Design Museum Den Bosch
Waterstraat 16
5211 JD 's-Hertogenbosch

Betreft:
financieel verslag 2018

Inhoudsopgave

Behorende bij het financieel verslag over het boekjaar 2018 van Stichting Design Museum Den Bosch,
Waterstraat 16, 5211 JD 's-Hertogenbosch.

Referentienummer: 76098260

Accountantsrapport

1	Verklaring	1
2	Algemene gegevens	2

	Bestuursverslag	4
--	------------------------	----------

Jaarrekening

1	Balans per 31 december 2018	8
2	Staat van baten en lasten over 2018	10
3	Kaastroomoverzicht	11
4	Toelichting op de jaarrekening	12
5	Toelichting op de posten van de jaarrekening	16

	Overige gegevens	20
--	-------------------------	-----------

Bijlagen

1	Specificaties balans per 31 december 2018	24
2	Specificaties staat van baten en lasten over 2018	26
3	WNT verantwoording 2018	32

1 Verklaring

Bij de jaarrekening is een controleverklaring verstrekt. Voor de inhoud van deze verklaring verwijzen wij naar het hoofdstuk 'Overige gegevens' van het financieel verslag.

2 Algemene gegevens

2.1 Zakelijke gegevens van de stichting

rechtsvorm	stichting
bedrijfsadres	Waterstraat 16, 5211 JD 's-Hertogenbosch
statutaire naam	Stichting Design Museum Den Bosch
handelsnaam	Stichting Design Museum Den Bosch
Kamer van Koophandel	56588356
bestuurder	dr. T.R.A. de Rijk
commissarissen	P. Lammers (voorzitter) C.M.P. Mennen-Vermeule T.M. Eliens J. van Amerongen - Veenendaal

2.2 Vaststelling jaarrekening vorig boekjaar

De jaarrekening over het voorafgaande boekjaar van Stichting Design Museum Den Bosch is door de Raad van Toezicht vastgesteld op 16 april 2018.

De hierbij vastgestelde verdeling van het resultaat luidt:

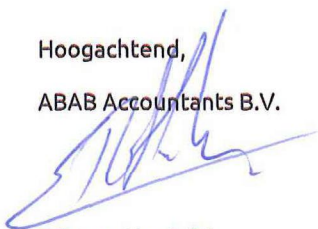
	€
toevoeging bestemmingsfonds	-21.631
onttrekking egalisereserve inrichting	188.340
onttrekking overige reserves	74.018
	<hr/> 240.727 <hr/> <hr/>

Wij zijn graag bereid tot het verstrekken van nadere toelichtingen.

Tilburg, 2 mei 2019

Hoogachtend,

ABAB Accountants B.V.

E.R. van Honk RA

Bestuursverslag 2018

Algemene informatie

Design Museum Den Bosch is een museum voor design. Het museum is vanaf 1 januari 2014 een zelfstandige stichting. De Stichting kent een directeur/bestuurder en een Raad van Toezicht.

Raad van Toezicht

Patrick Lammers (voorzitter). Chief Executive Officer van Essent en Country Chair namens Innogy, moederbedrijf van Essent, in Nederland.

Claudia Mennen – Vermeule (financiën). Chief Financial Officer en lid Raad van Bestuur Brand Loyalty Group.

Titus M. Eliëns (lid), kunsthistoricus, was o.m. Hoofd Collecties Gemeentemuseum Den Haag en hoogleraar Industriële Vormgeving aan de Universiteit Leiden.

Jacqueline van Amerongen Veenendaal (lid), lid raad van toezicht Benefits for kids, lid Rotterdamse raad voor kunst en cultuur, voorzitter beroepenveld commissies Willem de Kooning academie.

Directeur/bestuurder

dr. Timo de Rijk.

Design Museum Den Bosch ontvangt conform art. 10 van de verzelfstandigingsovereenkomst een jaarlijkse subsidie van de gemeente 's-Hertogenbosch. De subsidiebeschikking wordt jaarlijks vastgesteld op basis van de meerjarige subsidieafspraken. De collectie en het gebouw zijn eigendom van de gemeente.

In 2018 is de koerswijziging van het museum verder uitgewerkt. Dit heeft geleid tot een naamswijziging in juni 2018. De doelstelling van het museum: Het belichten, discussiëren en benutten van de culturele betekenis van vormgeving, waarbij het design van de twintigste en eenentwintigste eeuw wordt verzameld en gepresenteerd en de geschiedenis, de actualiteit en de toekomstige kwaliteit van design met elkaar worden verbonden. Het tentoonstellingsprogramma in 2018 sloot hier al geheel op aan.

Financiële instrumenten

De financiële instrumenten zijn op de balans als activa en passiva verantwoord. De op de balans opgenomen financiële instrumenten bestaan voornamelijk uit handelsdebiteuren, liquide middelen, lang- en kortlopende leningen en leveranciers en handelskredieten. Hierover loopt de stichting rente- en kredietrisico. De stichting maakt geen gebruik van afgeleide financiële instrumenten om deze risico's af te dekken.

Financiële informatie

Het jaar 2019 wordt afgesloten met een negatief saldo van baten en lasten van - € 318.907

De algemene reserve neemt af en bedraagt € 275.445 per 31 december 2018.

De bestemmingsreserves en –fondsen nemen af met € 146.268 en bedragen € 623.769 (waarvan inrichtingsregalisatie € 428.067 en aankopen collectie € 195.702).

In 2018 is een deel van de activa die bij de nieuwbouw zijn geactiveerd maar nu niet meer in gebruik zijn versneld afgeschreven. Parallel daaraan is ook de egaliseringsreserve inrichting afgenomen.

In 2018 is de reorganisatievoorziening geheel aangewend voor het doorvoeren van de naamswijziging.

Toekomstige ontwikkelingen

In 2019 zal de koerswijziging nog meer zichtbaar worden in de programmering en de reorganisatie van de begane grond. Ook zal de nadruk liggen op het verbeteren van de financiële positie middels het werven van fondsen en het vergroten van de eigen inkomsten.

ABAB Accountants B.V.

02 MEI 2019

Voor identificatiedoeleinden
ABAB Accountants B.V.

Personeel

De museum heeft 22 personen in dienst (14,2 fte). Daarnaast beschikt het museum over een flexibele schil van payroll-personeel (suppoosten,17 personen), ZZP-ers (17personen), stagiaires (3 personen) en vrijwilligers (21 personen).

Het ziekteverzuim in 2018 bedroeg 5,35 %, waarvan 3,5% langdurig.

De gemiddelde leeftijd per 31/12/2018 is 40,5 jaar.

De directie en medewerkers van Design Museum Den Bosch ontvangen een salaris conform de Museum CAO

De leden van de Raad van Toezicht hebben in 2018 afgezien van het ontvangen vacatiegeld. Er zijn wel reiskosten vergoed.

In 2018 is geen sprake van overschrijding van de grensbedragen conform de Wet Normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semi publieke sector (WNT).

Risico's en onzekerheden

Diverse risico's in de bedrijfsvoering zijn afgedekt middels een verzekeringspakket.

Daarnaast biedt het weerstandsvermogen voldoende dekking voor het waarborgen van continuïteit van de onderneming.

Informatie over toepassing gedragscodes

Design Museum Den Bosch is lid van de Nederlandse Museumvereniging en het is een geregistreerd museum, waarbij periodiek herijking plaatsvindt. De museummedewerkers conformeren zich bij hun aanstelling aan de ethische code van de musea van de International Council of Museums (ICOM). De Raad van Toezicht werkt volgens de Code Cultural Governance.

ABAB Accountants B.V.

02 MEI 2019

Voor identificatiedoeleinden
ABAB Accountants B.V.

Begroting 2019

Voor het boekjaar 2019 zal gewerkt worden met onderstaande begroting (in €):

	Begroting 2019
<i>Baten</i>	
subsidie opbrengsten	2.004.960
bijdragen van derden	556.250
winkelverkopen	585.000
entreegelden	545.000
opbrengst verkopen museumkaart	
opbrengsten overige activiteiten	35.000
Totaal	3.726.210
 <i>Directe kosten</i>	
Totaal inkoopwaarde tbv verkopen	485.141
Bruto Marge	3.241.069
 <i>Lasten</i>	
Kosten uitbesteed werk en andere externe kosten	275.683
Lonen salarissen en sociale lasten	963.175
Afschrijving vaste activa	143.344
Huisvestingskosten	684.276
Kosten collectie	76.000
Inventaris en ICT kosten	102.000
Kosten vervoermiddelen	2.500
Kantoor- en administratiekosten	58.000
Overige personeelskosten	43.712
Tentoonstellingskosten	776.250
Marketingkosten	110.000
Publiekszaken	51.670
Overige algemene kosten	29.000
Totaal	3.315.610
Baten minus lasten	-74.541
 Resultaat bestemming	
bestemmingsfonds collectievorming	
egaliseringsfondsinrichting	-118.344
overige reserve	43.803
Totaal	-74.541
 bezoekers	 125.000

's-Hertogenbosch, 2 mei 2019

Het bestuur
dr.T.R.A. de Rijk

ABAB Accountants B.V.

02 MEI 2019

Voor identificatiedoeleinden
ABAB Accountants B.V.

1 Balans per 31 december 2018 (ná verwerking voorstel resultaatbestemming)

ACTIVA

	31 december 2018		31 december 2017	
	€	€	€	€
Vaste activa				
Materiële vaste activa				
inventaris		435.856		587.803
Vlottende activa				
Vorraden				
handelsgoederen		18.392		24.487
Vorderingen				
debiteuren	17.040		34.822	
omzetbelasting	91.628		56.245	
overige vorderingen en overlopende activa	336.047		339.179	
		444.715		430.246
Liquide middelen		432.061		626.404
		1.331.024		1.668.940

ABAB Accountants B.V.

02 MEI 2019

Voor identificatiedoeleinden
ABAB Accountants B.V.

PASSIVA

	31 december 2018		31 december 2017	
	€	€	€	€
Eigen vermogen				
bestemmingsfondsen	195.702		226.510	
egalisereserve inrichting	428.067		543.527	
overige reserves	275.445		448.084	
		899.214		1.218.121
Voorzieningen				
voorziening voor groot onderhoud	111.279		82.824	
voorziening in verband met reorganisaties	-		110.000	
		111.279		192.824
Kortlopende schulden				
crediteuren	193.833		137.408	
loonbelasting, volks- en werknemersverzekeringen	1.794		-	
pensioenfonds	8.966		8.678	
overige schulden en overlopende passiva	115.938		111.909	
		320.531		257.995
		<u>1.331.024</u>		<u>1.668.940</u>

ABAB Accountants B.V.

02 MEI 2019

Voor identificatiedoeleinden
ABAB Accountants B.V.

2 Staat van baten en lasten over 2018

	01-01-2018 t/m 31-12-2018 €	begroot 01-01-2018 t/m 31-12-2018 €	afwijking budget tov realisatie 2018 €	01-01-2017 t/m 31-12-2017 €
<i>Baten</i>				
subsidie opbrengsten	2.004.960	2.004.960	-	1.951.280
bijdragen van derden	302.888	344.000	-41.112	219.877
winkelverkopen	408.717	341.000	67.717	332.808
kunstuitleen	-	-	-	787
entreegelden	284.649	262.500	22.149	277.532
opbrengsten overige activiteiten	64.697	50.000	14.697	94.420
	<u>3.065.911</u>	<u>3.002.460</u>	<u>63.451</u>	<u>2.876.704</u>
<i>Directe kosten</i>				
inkoopwaarde winkelverkopen	255.589	206.800	48.789	209.103
inkoop museumkaarten	28.310	-	28.310	25.982
overige inkoop- en voorraadkosten	11.015	6.000	5.015	6.203
	<u>294.914</u>	<u>212.800</u>	<u>82.114</u>	<u>241.288</u>
bruto-marge	<u>2.770.997</u>	<u>2.789.660</u>	<u>-18.663</u>	<u>2.635.416</u>
<i>Lasten</i>				
kosten uitbesteed werk en andere externe kosten	270.632	253.021	17.611	225.403
lonen, salarissen en sociale lasten	818.588	872.798	-54.210	841.503
afschrijving vaste activa	162.275	145.344	16.931	142.839
overige waardeveranderingen van immateriële en materiële vaste activa	-	-	-	59.289
overige lasten	1.834.231	1.734.479	99.752	1.604.173
	<u>3.085.726</u>	<u>3.005.642</u>	<u>80.084</u>	<u>2.873.207</u>
Baten minus lasten	<u>-314.729</u>	<u>-215.982</u>	<u>-98.747</u>	<u>-237.791</u>
<i>Financiële baten en lasten</i>				
rentebaten en soortgelijke opbrengsten	662	-	662	874
rentelasten en soortgelijke kosten	4.840	3.000	1.840	3.810
	<u>-4.178</u>	<u>-3.000</u>	<u>-1.178</u>	<u>-2.936</u>
Tekort	<u>-318.907</u>	<u>-218.982</u>	<u>-99.925</u>	<u>-240.727</u>
Resultaatbestemming				
<i>Toevoeging/onttrekking aan:</i>		<u>2018</u>		<u>2017</u>
bestemmingsfonds		-30.808		21.631
egalisereserve inrichting		-115.460		-188.340
overige reserves		-172.639		-74.018
Totaal		<u>-318.907</u>		<u>-240.727</u>

3 Kasstroomoverzicht

	2018	2017
Baten minus lasten	-314.729	-237.791
<i>Aanpassingen voor aansluiting met het bedrijfsresultaat</i>		
aanpassingen voor afschrijvingen	162.275	142.839
aanpassingen voor (terugneming van) bijzondere waardeverminderingen	-	59.289
toename (afname) van de voorzieningen	-81.545	22.782
	80.730	224.910
<i>Veranderingen in werkkapitaal</i>		
afname (toename) van handelsdebiteuren	17.782	21.321
afname (toename) van voorraden	6.095	14.257
toename (afname) van handelscrediteuren	56.425	-8.688
afname (toename) van overige vorderingen	-32.251	-145.503
toename (afname) van overige schulden	6.111	-37.738
	54.162	-156.351
Kasstroom uit bedrijfsoperaties	-179.837	-169.232
ontvangen interest	662	874
betaalde interest	-4.840	-3.810
	-4.178	-2.936
Kasstroom uit operationele activiteiten	-184.015	-172.168
verwerving van materiële vaste activa	-10.328	-
ontvangsten uit hoofde van vervreemding van materiële vaste activa	-	15.000
Kasstroom uit investeringsactiviteiten	-10.328	15.000
mutatie geldmiddelen	-194.343	-157.168
geldmiddelen begin boekjaar	626.404	783.572
geldmiddelen einde boekjaar	432.061	626.404
De geldmiddelen kunnen als volgt worden gespecificeerd:		
	31-12-2018	31-12-2017
liquide middelen	432.061	626.404

ABAB Accountants B.V.

02 MEI 2019

voor identificatiedoeleinden
ABAB Accountants B.V.

4 Toelichting op de jaarrekening

4.1 Algemene informatie

statutaire naam	Stichting Design Museum Den Bosch
rechtsvorm	stichting
statutaire zetel	's-Hertogenbosch
Kamer van Koophandel	56588356
bedrijfsadres	Waterstraat 16, 5211 JD 's-Hertogenbosch

4.2 Grondslagen voor het opstellen van de jaarrekening

Stichtingsactiviteiten

De stichtingsactiviteiten bestaan uit het verzamelen en presenteren van werken op het gebied van de moderne en hedendaagse beeldende kunst en vormgeving, alsmede het verbreiden en het stimuleren van de belangstelling voor de beeldende kunst en vormgeving in de gemeente 's-Hertogenbosch en ver daarbuiten.

Toepasselijk verslaggevingsstelsel

Volgens de bepalingen van het Burgerlijk Wetboek (Titel 9 BW 2) is de rechtspersoon geen stichting waarop de bepalingen van Titel 9 Boek 2 BW van toepassing zijn. De jaarrekening is opgesteld volgens de bepalingen van Richtlijn voor de Jaarverslaggeving 640.

Schattingen

Significante schattingen doen zich voor bij de materiële vaste activa, voorzieningen, bijzondere waardeverminderingen en pensioenen.

Bij het opstellen van de jaarrekening maakt het bestuur van de stichting schattingen en gaat van bepaalde veronderstellingen uit die van invloed kunnen zijn op de waardering van de activa, passiva en de uitkomsten van de winst-en-verliesrekening. De werkelijke uitkomsten kunnen afwijken van deze schattingen en veronderstellingen. Significante schattingen doen zich voor bij de materiële vaste activa en de voorziening groot onderhoud.

Schattingswijzigingen

In het boekjaar heeft er een schattingswijziging plaatsgevonden ten aanzien van de gebruiksduur van de materiële vaste activa. De impact van deze schattingswijziging ad € 39.908 is verwerkt in de afschrijvingslasten van de materiële vaste activa.

Financiële instrumenten

Algemeen

De onderneming maakt in de normale bedrijfsuitoefening gebruik van financiële instrumenten, die in de balans als activa en passiva zijn verantwoord. De op de balans opgenomen financiële instrumenten bestaan voornamelijk uit handelsdebiteuren, liquide middelen, lang- en kortlopende leningen en leveranciers en handelskredieten. Over deze financiële instrumenten loopt de onderneming rente- en kredietrisico. De onderneming maakt geen gebruik van afgeleide financiële instrumenten om deze risico's af te dekken.

4.3 Grondslagen voor de waardering van activa en passiva

Algemeen

De waardering van activa en passiva is gebaseerd op het stelsel van historische kosten, tenzij hierna anders aangegeven. Niet genoemde activa en passiva zijn voor de nominale waarde in de balans opgenomen. De grondslagen zijn ongewijzigd gebleven ten opzichte van vorig jaar.

ABAB Accountants B.V.

02 MEI 2019

Voor identificatiedoeleinden
ABAB Accountants B.V.

Financiële instrumenten

In de balans opgenomen financiële instrumenten zijn bij de eerste verwerking gewaardeerd tegen de reële waarde en de vervolgwaardering tegen de geamortiseerde kostprijs. De geamortiseerde kostprijs is de kostprijs waarbij de kosten van de transactie in de waardering worden begrepen. Een eventueel agio of disagio bij het aangaan van een contract of transactie, komt ten gunste of ten laste van de staat van baten en lasten gedurende de looptijd van het contract. Een agio of disagio komt dan niet als een separaat actief of passief op de balans.

De toerekening (amortisatie) van de transactiekosten, rente en agio of disagio aan de staat van baten en lasten geschiedt op basis van de effectieve-rentemethode. Toepassing van de effectieve-rentemethode houdt in dat op basis van de effectieve rentevoet op annuïtaire wijze rentebaten en rentelasten aan de verslagperiode worden toegerekend. Als de lineaire amortisatie niet tot belangrijke verschillen leidt ten opzichte van het toepassen van de effectieve-rentemethode, wordt lineaire amortisatie toegepast.

Tenzij dat hierna anders staat vermeld, is de geamortiseerde kostprijs van kortlopende posten, zoals handelsdebiteuren en -crediteuren, en de waardering van liquide middelen en langlopende vorderingen gelijk aan de nominale waarde van deze posten, verminderd met eventuele afboekingen wegens bijzondere waardevermindering of oninbaarheid.

Gegeven de korte doorlooptijd zijn de boekwaarden van financiële vaste activa (deelnemingen uitgezonderd), vlottende activa en de kortlopende schulden nagenoeg gelijk aan de marktwaarden. Ook de marktwaarde van de langlopende schulden verschilt niet materieel van de boekwaarde.

Bijzondere waardeverminderingen

Periodiek wordt beoordeeld of er aanleiding is voor een bijzondere waardevermindering van de vaste activa. Bij toepassing van een bijzondere waardevermindering wordt de realiseerbare waarde bepaald op basis van de contante waarde van in de toekomst door het betreffende actief te genereren kasstromen of de directe opbrengstwaarde van het actief. Als de realiseerbare waarde lager is dan de boekwaarde van het actief, wordt het verschil als bijzondere waardevermindering op de boekwaarde in mindering gebracht. De waardeverandering komt, voor zover aanwezig, eerst ten laste van de herwaarderingsreserve. Het eventueel resterende deel wordt als last in de staat van baten en lasten verantwoord. De afboeking wordt ongedaan gemaakt, zodra de waardevermindering heeft opgehouden te bestaan.

Materiële vaste activa

De inventaris en inrichting zijn gewaardeerd tegen de oorspronkelijke verkrijgingsprijs door de gemeente bij de bouw verminderd met cumulatieve afschrijvingen. De afschrijvingen zijn in het algemeen berekend op een lineaire levensduur van 3 tot 10 jaar.

De activa zijn door de stichting om niet in eigendom verkregen en de hierdoor impliciet verkregen subsidie is opgenomen in een egalisatiereserve inventaris. De jaarlijkse afschrijvingen op deze inventaris en inrichting zullen ten laste van de egalisatiereserve worden gebracht.

Voorraden

Handelsgoederen

De handelsgoederen zijn gewaardeerd tegen de verkrijgingsprijs of als deze op balansdatum lager is, de marktwaarde. Indien nodig wordt op de waardering gecorrigeerd voor mogelijke incourantheid.

Vorderingen

Vorderingen worden bij eerste verwerking gewaardeerd tegen de reële waarde van de tegenprestatie, inclusief de transactiekosten. Na eerste verwerking vindt waardering plaats tegen de geamortiseerde kostprijs. Bij het ontbreken van (dis)agio en transactiekosten is de geamortiseerde kostprijs gelijk aan de nominale waarde van de vorderingen. Voorzieningen wegens oninbaarheid worden in mindering gebracht op de boekwaarde van de vordering.

Debiteuren

De debiteuren zijn bij de eerste verwerking in de balans gewaardeerd tegen de reële waarde, die gelijk is aan de kostprijs op het moment van de transactie. Na deze eerste verwerking vindt de waardering plaats tegen de geamortiseerde kostprijs. De geamortiseerde kostprijs is gelijk aan de nominale waarde van de vordering. Voorzieningen wegens oninbaarheid zijn in mindering gebracht op de aldus bepaalde waarde van de vordering. Deze voorzieningen worden bepaald op basis van individuele beoordeling van de vorderingen.

ABAB Accountants B.V.

02 MEI 2019

Voor identificatiedoeleinden
ABAB Accountants B.V.

Liquide middelen

De liquide middelen worden gewaardeerd tegen nominale waarde. Voor zover liquide middelen niet ter vrije beschikking staan, is hiermee indien noodzakelijk, bij de waardering rekening gehouden.

Eigen vermogen

De grondslag van het eigen vermogen is bepaald als de resultante van de, volgens wettelijke voorschriften en de geldende Richtlijnen voor de jaarverslaggeving, afzonderlijk gewaardeerde activa en de schulden, voorzieningen en overlopende posten.

Voorzieningen

Voorzieningen worden gevormd voor verplichtingen en verliezen die op balansdatum in rechte afdwingbaar zijn of zijn aan te merken als een 'feitelijke' verplichting, waarbij het waarschijnlijk is dat voor de afwikkeling van die verplichtingen of verliezen middelen of andere activa de onderneming zullen verlaten en van de verplichtingen en verliezen een betrouwbare schatting is te maken.

Het bedrag dat als voorziening wordt opgenomen, is de beste schatting van de bedragen die noodzakelijk zijn om de betreffende verplichtingen en verliezen af te wikkelen. Bij deze schatting is zoveel mogelijk rekening gehouden met alle risico's en onzekerheden die samenhangen met de voorziening. Voor zover de uitgaven voor de afwikkeling van voorzieningen op derden kunnen worden verhaald, zijn deze vergoedingen niet in de voorziening betrokken, maar als een afzonderlijk actief op de balans opgenomen.

Tenzij anders vermeld in deze toelichting, zijn de voorzieningen gewaardeerd tegen de nominale waarde. Bij waardering tegen de contante waarde is de voorziening contant gemaakt tegen de actuele marktrente per balansdatum (disconteringsvoet vóór belastingen), gebaseerd op hoogwaardige ondernemingsobligaties.

Personeelsbeloningen

Periodiek betaalbare beloningen

Periodiek betaalbare beloningen zoals lonen, salarissen, premies sociale verzekeringen en doorbetalingen bij vakantie en ziekten, zijn als last in de staat van baten en lasten verantwoord. Voor zover deze lasten nog niet zijn voldaan, zijn deze als verplichting in de balans opgenomen.

Verplichtingen aan de pensioenuitvoerder

De verschuldigde premies aan de pensioenuitvoerder zijn als last in de staat van baten en lasten verantwoord. Voor zover de premies nog niet zijn voldaan, zijn deze als verplichting in de balans opgenomen of als een vordering indien de betaalde premiebedragen de verschuldigde premie overtreffen.

Overige voorzieningen

Groot onderhoud

De voorziening ter gelijkmatige verdeling van lasten voor groot onderhoud van gebouwen wordt bepaald op basis van de te verwachten kosten over een reeks van jaren. De voorziening wordt lineair opgebouwd. Het uitgevoerde onderhoud wordt ten laste van deze voorziening gebracht.

Langlopende en kortlopende schulden

Alle kortlopende schulden zijn bij de eerste verwerking in de balans gewaardeerd tegen de reële waarde, die gelijk is aan de kostprijs op het moment van de transactie. Na deze eerste verwerking vindt de waardering plaats tegen de geamortiseerde kostprijs. De geamortiseerde kostprijs is gelijk aan de nominale waarde van de schulden bij het ontbreken van (dis)agio.

ABAB Accountants B.V.

02 MEI 2019

Voor identificatiedoeleinden
ABAB Accountants B.V.

4.4 Grondslagen voor de bepaling van de baten en lasten

Bepaling van baten en lasten

Algemeen

Het resultaat wordt bepaald als het verschil tussen de opbrengstwaarde van de in het boekjaar geleverde prestaties en de kosten en andere lasten over het boekjaar op basis van verkrijgingsprijzen.

Winsten op transacties zijn verantwoord in het jaar waarin ze zijn gerealiseerd; verliezen zijn verantwoord in het jaar waarin ze voorzienbaar zijn, rekening houdend met de grondslagen voor voorzieningen.

Baten

De baten omvatten alle opbrengsten uit leveringen van goederen en diensten aan derden, minus kortingen en geheven belastingen. Opbrengsten uit verkoop van goederen worden in de staat van baten en lasten verwerkt als alle belangrijke rechten op economische voordelen, alsmede alle belangrijke risico's met betrekking tot die goederen, zijn overgedragen aan de koper. De kostprijs van deze goederen wordt aan dezelfde periode toegerekend. Opbrengsten van diensten worden opgenomen op het moment dat de diensten zijn verricht of naar rato waarin de diensten zijn verricht. De kostprijs van deze diensten wordt aan dezelfde periode toegerekend.

Lasten

De lasten worden bepaald op basis van historische uitgaafprijzen. Afschrijvingen zijn berekend volgens de grondslagen vermeld bij de vaste activa.

Financiële baten en lasten

De rentebaten betreffen het van derden ontvangen en te ontvangen bedrag aan interest over het boekjaar. De rentelasten betreffen het betaalde en te betalen bedrag aan interest over het boekjaar.

4.5 Kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht is opgesteld op basis van de indirecte methode. Het is afgeleid van de staat van baten en lasten en de mutaties in de begin- en eindbalans. Balansmutaties waarmee geen kasstromen gepaard gaan, worden niet opgenomen.

ABAB Accountants B.V.

02 MEI 2019

Voor identificatiedoeleinden
ABAB Accountants B.V.

5 Toelichting op de posten van de jaarrekening

5.1 Vaste activa

Materiële vaste activa

Het waardeverloop van inventaris is als volgt samen te vatten:

	€
<i>Stand begin boekjaar</i>	
aanschaffingsprijs	1.121.010
cumulatieve afschrijvingen	-533.207
Boekwaarde	587.803
<i>Mutaties</i>	
investeringen	10.328
desinvesteringen	-19.936
desinvesteringen afschrijvingen	19.936
afschrijvingen	-162.275
Saldo	-151.947
<i>Stand einde boekjaar</i>	
aanschaffingsprijs	1.111.402
cumulatieve afschrijvingen	-675.546
Boekwaarde	435.856

Andere vaste bedrijfsmiddelen

De afschrijvingen zijn gebaseerd op een gemiddelde gebruiksduur van 3 tot 10 jaar.

In het boekjaar heeft er een schattingswijziging plaatsgevonden ten aanzien van de gebruiksduur van de materiële vaste activa. De impact van deze schattingswijziging ad € 39.908 is verwerkt in de afschrijvingslasten van de materiële vaste activa.

5.2 Vlottende activa

Vorraden

Handelsgoederen

Dit betreft de voorraad kunstartikelen en boeken die in de eigen museumwinkel worden verkocht.

Vorderingen

Alle vorderingen hebben een looptijd korter dan één jaar.

Liquide middelen

De liquide middelen zijn vrij beschikbaar en terstond opeisbaar.

ABAB Accountants B.V.

02 MEI 2019

Voor identificatiedoeleinden
ABAB Accountants B.V.

5.3 Eigen vermogen

Bestemmingsfondsen

Het verloop van de bestemmingsfondsen is als volgt:

	Bestemmings- fonds collectievormin g €
stand begin boekjaar	226.510
uit resultaatbestemming	-30.808
stand einde boekjaar	<u>195.702</u>

Egalisatiereserve inrichting

Het verloop van de egalisatiereserve inrichting is als volgt:

	Stand per 01-01-2018 €	Onttrekking boekjaar €	Stand per 31-12-2018 €
reserve inrichting	<u>543.527</u>	<u>115.460</u>	<u>428.067</u>

De egalisatiereserve inrichting is gevormd omdat de stichting de materiële vaste activa om niet in eigendom heeft verkregen. De impliciet hierbij verkregen subsidie is opgenomen in een egalisatiereserve inventaris. De jaarlijkse afschrijvingen op deze inventaris en inrichting zullen ten laste van de egalisatiereserve worden gebracht.

Overige reserves

In de overige reserves hebben zich de volgende mutaties voorgedaan:

	31-12-2018 €	31-12-2017 €
stand begin boekjaar	448.084	522.102
uit resultaatbestemming	-172.639	-74.018
stand einde boekjaar	<u>275.445</u>	<u>448.084</u>

De overige reserves hebben betrekking op de ingehouden winsten.

De overige reserves worden aangehouden als weerstandsvermogen om eventuele financiële tegenvallers in de toekomst op te vangen.

5.4 Voorzieningen

Overige voorzieningen

ABAB Accountants B.V.

02 MEI 2019

Voor identificatiedoeleinden
ABAB Accountants B.V.

	Voorziening voor groot onderhoud	Voorziening in verband met reorganisaties	Totaal
	€	€	€
stand begin boekjaar	82.824	110.000	192.824
<i>Mutaties</i>			
toevoegingen aan voorzieningen	124.323	-	124.323
gebruik van voorzieningen	-95.868	-110.000	-205.868
	28.455	-110.000	-81.545
stand einde boekjaar	111.279	-	111.279

Voorziening voor groot onderhoud

De voorziening voor groot onderhoud is gevormd om de kosten voor het huurdersdeel van het groot onderhoud van het pand gelijkmatig over de jaren te verdelen. De voorziening is gebaseerd op een 10 jarig onderhoudsplan, wat is opgesteld in opdracht van de beheerstichting van het pand en heeft betrekking op de geschatte kosten voor huurdersonderhoud over een periode van 10 jaar.

5.5 Niet in de balans opgenomen verplichtingen

Huurverplichtingen

Door de stichting zijn huurverplichtingen aangegaan met de Stichting Beheer Museumkwartier voor de huur van het pand.

Daarnaast is er sprake van een huurverplichting ten aanzien van de printers. Deze overeenkomst is aangaan per september 2017 en heeft een looptijd van 72 maanden. Het maandelijkse huurbedrag bedraagt € 560.

5.6 Toelichting op de staat van baten en lasten over 2018

Werknemers (in fte)

Gedurende het boekjaar waren bij de Stichting gemiddeld 14,2 werknemers werkzaam (in 2017 gemiddeld 15,9 werknemers), uitsluitend binnen Nederland. De indeling naar bedrijfsfunctie is als volgt:

	2018 Aantal	2017 Aantal
	Binnenland	Binnenland
A Directie	1,0	1,0
B Algemeen	13,2	14,9
	14,2	15,9

Lonen, salarissen en sociale lasten

De samenstelling van deze post is als volgt:

	2018 €	2017 €
lonen en salarissen	640.771	659.333
sociale lasten	104.387	103.558
pensioenlasten	73.430	78.612
	818.588	841.503

Pensioenlasten

	<u>2018</u>	<u>2017</u>
	€	€
ten laste van het boekjaar gebrachte premies	73.430	78.612
Totaal pensioenlasten	<u>73.430</u>	<u>78.612</u>

Afschrijvingen

De samenstelling van deze post is als volgt:

	<u>2018</u>	<u>2017</u>
	€	€
afschrijvingen op materiële vaste activa	162.275	142.839

's-Hertogenbosch, 2 mei 2019

Het bestuur

dr. T.R.A. de Rijk

ABAB Accountants B.V.

02 MEI 2019

Voor identificatiedoeleinden
ABAB Accountants B.V.

Overige gegevens

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Aan: het bestuur en de Raad van Toezicht van Stichting Design Museum Den Bosch

A. Verklaring over de in het financieel verslag opgenomen jaarrekening 2018

Ons oordeel

Wij hebben de jaarrekening 2018 van Stichting Design Museum Den Bosch te 's-Hertogenbosch gecontroleerd.

Naar ons oordeel geeft de in dit financieel verslag opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van Stichting Design Museum Den Bosch per 31 december 2018 en van het resultaat over 2018 in overeenstemming met de bepalingen van de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving RJ 640 "Organisaties zonder winststreven" en de bepalingen van en krachtens de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen in de publieke en semipublieke sector (WNT).

De jaarrekening bestaat uit:

1. de balans per 31 december 2018;
2. de staat van baten en lasten over 2018; en
3. de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben deze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij zijn onafhankelijk van Stichting Design Museum Den Bosch zoals vereist in de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

B. Verklaring over de in het financieel verslag opgenomen andere informatie

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvat het financieel verslag andere informatie, die bestaat uit:

- het bestuursverslag;
- andere informatie zoals vereist door RJ-Richtlijn 640 Organisaties zonder winststreven.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de controle of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie in overeenstemming met de bepalingen van de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving RJ 640 "Organisaties zonder winststreven" en de bepalingen van en krachtens de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen in de publieke en semipublieke sector (WNT).

C. Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van het bestuur voor de jaarrekening

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met de bepalingen van de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving RJ 640 "Organisaties zonder winststreven" en de bepalingen van en krachtens de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen in de publieke en semipublieke sector (WNT). In dit kader is het bestuur verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten en fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het bestuur afwegen of de onderneming in staat is om haar werkzaamheden in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemd verslaggevingsstelsel moet het bestuur de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij het bestuur het voornemen heeft om de Stichting te liquideren of de bedrijfsactiviteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is.

Het bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de onderneming haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening.

het bestuur en de Raad van Toezicht, is verantwoordelijk voor het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van Stichting Design Museum Den Bosch.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;
- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de entiteit;
- het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan;
- het vaststellen dat de door het bestuur gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de onderneming bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat een onderneming haar continuïteit niet langer kan handhaven;
- het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen; en
- het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen.

Wij communiceren met de met governance belaste personen onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Tilburg, 2 mei 2019

ABAB Accountants B.V.

E.R. van Honk RA

1 Specificaties balans per 31 december 2018

1.1 Vlottende activa

Vorderingen

Debiteuren

Het saldo is als volgt te specificeren:

	<u>31-12-2018</u>	<u>31-12-2017</u>
	€	€
debiteurensaldo einde boekjaar	17.040	34.822
af: voorziening wegens mogelijke oninbaarheid	-	-
	<u>17.040</u>	<u>34.822</u>

Omzetbelasting

te ontvangen BTW

	<u>31-12-2018</u>	<u>31-12-2017</u>
	€	€
	91.628	56.245

Overige vorderingen en overlopende activa

De overige vorderingen en overlopende activa zijn als volgt te specificeren:

	<u>31-12-2018</u>	<u>31-12-2017</u>
	€	€
vooruitbetaalde kosten	167.495	114.500
nog te ontvangen credit bedragen	157.891	216.604
kruisposten	7.769	7.601
nog te betalen energiekosten	1.570	286
overige	1.277	-
winkel en entree	45	188
	<u>336.047</u>	<u>339.179</u>

Liquide middelen

De liquide middelen zijn als volgt te specificeren:

	<u>31-12-2018</u>	<u>31-12-2017</u>
	€	€
rabobank, bedrijfsspaarrekening	357.795	587.141
rabobank, rekening-courant	67.463	33.588
kassen	6.803	5.675
	<u>432.061</u>	<u>626.404</u>

1.2 Kortlopende schulden

Schulden aan leveranciers en handelskredieten

Het saldo is als volgt samengesteld:

	<u>31-12-2018</u>	<u>31-12-2017</u>
	€	€
crediteuren	193.833	137.408

Loonbelasting, volks- en werknemersverzekeringen

	<u>31-12-2018</u>	<u>31-12-2017</u>
	€	€
loonheffingen	1.794	-

Schulden ter zake van pensioenen

	<u>31-12-2018</u>	<u>31-12-2017</u>
	€	€
premies pensioenfonds PGGM	8.966	8.678

Overige schulden en overlopende passiva

De overige schulden en overlopende passiva zijn als volgt te specificeren:

	<u>31-12-2018</u>	<u>31-12-2017</u>
	€	€
vooritontvangen inkomsten	58.760	48.244
reservering vakantiegeld	24.482	27.549
te betalen accountantskosten	15.500	9.000
nog te ontvangen facturen	9.410	21.233
reservering verlof- en ATV dagen	5.682	5.682
te betalen netto-lonen	1.903	-
tegoedbonnen entree	201	201
	<u>115.938</u>	<u>111.909</u>

2 Specificaties staat van baten en lasten over 2018

	2018	begroot 2018	2017
	€	€	€
<i>Subsidie opbrengsten</i>			
gemeentelijke subsidie	2.004.960	2.004.960	1.951.280
<i>Bijdragen van derden</i>			
bijdragen van derden/subsidies	224.257	219.000	30.880
bijdrage stichting vrienden	75.000	75.000	165.500
vrienden	2.281	-	2.205
sponsoring	1.350	50.000	9.450
bijdrage JB 500	-	-	11.842
	302.888	344.000	219.877
<i>Winkelverkopen</i>			
winkelartikelen btw hoog	144.958	140.000	136.997
Motta btw laag	89.518	75.000	68.992
(ansicht)kaarten	42.649	36.000	36.231
consignatie artikelen btw laag	32.336	4.000	3.111
omzet boeken consignatie	30.954	-	-
boeken btw laag	24.178	50.000	51.186
consignatie artikelen btw hoog	21.917	28.000	27.372
Motta btw hoog	11.233	8.000	8.378
omzet tassen consignatie	5.789	-	-
Jeroen Bosch actie artikelen	2.322	-	-
omzet textiel consignatie	1.880	-	-
winkelartikelen btw 0%	330	-	229
omzet keramiek consignatie	302	-	-
omzet tassen	294	-	-
omzet keramiek	45	-	-
winkel artikelen btw laag	12	-	312
	408.717	341.000	332.808
<i>Kunstuitleen</i>			
vrijval vervallen kooptegoed	-	-	283
overige opbrengsten kunstuitleen	-	-	504
	-	-	787
<i>Entreegelden</i>			
uitkeringen museumkaartbezoek	191.689	-	199.016
entreegelden	58.323	262.500	46.347
opbrengst verkoop museumkaart	30.432	-	30.402
entreegelden Global Ticket (e-tickets)	4.154	-	1.742
uitkeringen We Are Public	51	-	319
entreegelden/acties met derden	-	-	-294
	284.649	262.500	277.532

	2018	begroot 2018	2017
	€	€	€
<i>Opbrengsten overige activiteiten</i>			
opbrengst auditorium	16.667	25.000	20.065
overige inkomsten	14.608	-	9.514
omzet catering	11.850	-	23.023
opbrengst schoolbezoek	11.776	25.000	23.322
opbrengst rondleidingen	3.172	-	1.159
opbrengst publieksactiviteiten	2.662	-	2.165
opbrengsten bruikleenverkeer	2.150	-	8.585
schadevergoedingen	1.000	-	6.013
opbrengst diverse activiteiten	428	-	80
diverse overige inkomsten	124	-	-
omzet verzendkosten	119	-	230
provisie catering	116	-	-
bijdragen personeel	30	-	-
opbrengst overige activiteiten	-	-	398
kadobon	-5	-	-134
	<u>64.697</u>	<u>50.000</u>	<u>94.420</u>
<i>Inkoopwaarde winkelverkoop</i>			
inkoop winkelartikelen btw hoog	77.090	77.000	72.867
inkoop Motta btw laag	72.063	60.000	44.697
inkoop boeken	27.758	33.000	38.772
Inkoop boeken consignatie	24.400	-	-
inkoop ansichtkaarten	20.873	14.400	13.758
inkoop consignatie artikelen btw hoog	19.151	14.000	16.923
inkoop Motta btw hoog	9.128	6.400	18.712
inkoop consignatie artikelen btw laag	4.927	2.000	1.862
Inkoop tassen	182	-	-
Inkoop keramiek consignatie	39	-	-
inkoop winkelartikelen btw 0%	8	-	1.372
inkoop winkelartikelen btw laag	-30	-	140
	<u>255.589</u>	<u>206.800</u>	<u>209.103</u>
<i>Inkoop museumkaarten</i>			
inkoop museumkaarten	28.310	-	25.982
<i>Overige inkoop- en voorraadkosten</i>			
overige kosten	6.017	6.000	639
transport collectie en tentoonstelling	2.219	-	3.758
inkoop overige kosten	1.950	-	1.357
consignatiekosten	635	-	-
opslagkosten archief	416	-	554
resultaat herwaardering voorraden	233	-	154
tellingen	-455	-	-259
	<u>11.015</u>	<u>6.000</u>	<u>6.203</u>

Kosten uitbesteed werk en andere externe kosten

Werk door derden

	2018	begroot 2018	2017
	€	€	€
payroll personeel suppoosten	182.452	202.069	182.749
overige werkzaamheden derden	54.105	-	11.491
uren HNBM tbv winkel	11.812	14.000	8.540
oproep Techniek	9.544	9.152	7.384
vrijwilligers museumwinkel	9.318	9.600	10.348
museumdocenten ZZP	2.962	1.000	90
vacatiegelden Raad van Toezicht	393	10.000	-
vrijwilligers	46	-	-
stagiaires	-	7.200	1.722
payroll personeel vloermanagers	-	-	3.079
	<u>270.632</u>	<u>253.021</u>	<u>225.403</u>

Lonen, salarissen en sociale lasten

Lonen en salarissen

lonen en salarissen	538.304	587.513	546.313
vakantiegeld	49.087	46.604	43.263
ziekengeld/WAO uitkering WG	22.370	-	14.293
eindejaarsuitkeringen en winstdelingen	19.063	20.345	20.540
overwerk en prestatiebeloning	12.006	-	17.234
loontoeslag ambtenaren	7.958	7.356	7.974
zondagtoeslag/avondtoeslag/feestdagtoeslag	2.576	7.687	2.680
uitruil eindejaarsuitkering	2.488	-	-
jubileumuitkering belast	468	-	1.909
verlof- en ATV dagen	163	-	138
uitkeringen verzuimverzekering	-	-	-1.668
eenmalige bonussen	-	-	14.701
doorbelasting jubileumgratificatie	-	-	-14.538
mutatie reservering vakantiedagen	-	-	5.682
privé gebruik iphone	-1.990	-	-237
reservering vakantiegeld	-3.067	-	5.176
UWV uitkeringen	-8.655	-	-4.127
	<u>640.771</u>	<u>669.505</u>	<u>659.333</u>

Sociale lasten

WG premies WAO/WW/WIA	65.352	68.300	64.634
WG premie ZVW	39.035	41.817	38.756
bijdrage wg zvw	-	-	168
	<u>104.387</u>	<u>110.117</u>	<u>103.558</u>

Pensioenlasten

WG premies pensioenfonds PGGM	62.900	80.334	65.511
WG premies pensioenfonds ABP	10.530	12.842	13.101
	<u>73.430</u>	<u>93.176</u>	<u>78.612</u>

Totaal lonen, salarissen en sociale lasten

<u>818.588</u>	<u>872.798</u>	<u>841.503</u>
----------------	----------------	----------------

Afschrijving vaste activa

Materiële vaste activa

	2018	begroot 2018	2017
	€	€	€
afschrijving inventaris	115.462	120.344	114.050
afschrijving ICT	46.813	25.000	28.789
	<u>162.275</u>	<u>145.344</u>	<u>142.839</u>

Overige lasten

Huisvestingskosten

vaste huren	250.423	252.458	247.229
servicekosten	124.323	124.323	127.831
gas, water en elektra	118.656	90.000	143.887
kosten meldkamer/beveiliging door HNBM	85.395	80.000	79.782
schoonmaakkosten	69.948	70.000	72.376
huisvestingskosten/OZB	23.454	25.000	23.365
onderhoudskosten gebouwen	19.057	15.000	4.741
huur depots en pakeergarage	16.725	18.707	34.024
huur oude winkel via HNBM	8.257	17.000	-
onderhoud beveiligingsinstallatie via HNBM	6.301	-	2.781
advieskosten aanpassing begane grond	5.955	15.000	-
stort- en afvalkosten	1.595	-	542
facilitaire dienstverlening en kleine reparaties	983	-	1.247
EHBO/BHV	847	-	822
overige huisvestingskosten	171	1.000	273
mutaties voorziening onderhoud gebouwen	-	-	-145.042
energie doorbelastingen	-62.648	-	-65.660
	<u>669.442</u>	<u>708.488</u>	<u>528.198</u>

Inventaris- en machinekosten

ICT hosting en beheer platform	53.970	48.000	45.633
vaste lasten ICT en AV	19.700	41.000	27.986
onderhoud ICT	13.692	-	10.443
kleine aanschaffingen ICT	2.251	5.000	4.203
aanloop en migratie ICT platform/infrastructuur	2.040	-	-
onderhoud inventaris	1.456	1.500	2.666
kleine aanschaffingen inventaris	869	5.000	8.056
inventaris- en ICT-kosten	427	-	9.860
	<u>94.405</u>	<u>100.500</u>	<u>108.847</u>

Kosten vervoermiddelen

onderhoudskosten auto's	1.842	-	-
overige autokosten	1.723	-	-
verzekering en motorrijtuigenbelasting	396	-	267
autokosten	201	2.500	138
brandstofkosten auto's	185	-	335
privé gebruik auto	-	-	-50
	<u>4.347</u>	<u>2.500</u>	<u>690</u>

	2018	begroot 2018	2017
	€	€	€
<i>Verkoopkosten</i>			
accountants- en administratiekosten	22.020	17.500	29.164
telefoonkosten	18.050	18.000	17.494
kantoor- en administratiekosten kopieerkosten	9.429	7.500	7.874
internetkosten	5.642	-	6.255
drukwerk	4.361	7.000	350
juridische en fiscale werkzaamheden	4.063	-	4.665
kantoorbenodigdheden	2.150	-	2.025
portokosten	1.909	7.000	6.223
incassokosten	1.171	3.000	395
kosten E-ticketing	438	-	149
overige kantoorkosten	243	-	-
kosten dubieuze debiteuren	-	1.000	-
doorbelasting internetkosten	-2.574	-	-2.844
	<u>66.902</u>	<u>61.000</u>	<u>71.750</u>

<i>Overige personeelskosten</i>			
transitievergoedingen	22.500	-	-
declaraties reis- en verblijfkosten	16.480	-	11.515
kantinekosten	9.966	10.000	8.461
reiskosten	7.368	9.428	12.154
overige personeelskosten buiten werkkostenregeling	5.518	10.000	5.191
verhuisvergoedingen	4.180	-	-
scholingskosten	3.628	6.567	1.708
arbodienst en verzuimbegeleiding	3.276	2.500	2.538
overige personeelskosten Werkkostenregeling	3.043	-	2.726
werving en selectie kosten	345	-	110
onbelaste onkostenvergoedingen	44	-	-
afscheid personeel uit dienst incl uitkering	-	35.000	-
declaraties representatiekosten	-	10.000	-
ontvangen ziekengeld	-5.999	-	-
	<u>70.349</u>	<u>83.495</u>	<u>44.403</u>

	2018	begroot 2018	2017
	€	€	€
<i>Algemene kosten</i>			
tentoonstellingskosten	504.138	482.000	290.843
marketing en publiciteit	110.616	90.000	208.539
aankoop collectie	78.808	-	51.369
publiekszaken	74.115	75.000	48.151
resultaat winkel tbv HNBM	48.734	26.396	23.424
algemene verzekeringen	33.389	25.000	28.605
verzekering en transport collectie	27.294	25.000	23.494
food & beverage	15.530	-	29.153
contributies, abonnementen en heffingen	13.875	2.100	14.830
naamswijziging	8.781	-	-
onderhoud en reparatie collectie	4.938	-	2.825
inkoop tbv verhuur	4.541	-	4.442
representatiekosten	3.318	5.000	10.487
kleine geschenken regeling	276	-	274
werkkleding	220	-	641
overige algemene kosten	176	-	-
algemene kosten	37	-	206
betaalde schades	-	-	5.564
stortingen/onttrekkingen collectiefonds	-	48.000	-
parkeerkosten bezoekers	-	-	438
marketingkosten doorbelastingen	-	-	-3.000
reorganisatiekosten	-	-	110.000
	<u>928.786</u>	<u>778.496</u>	<u>850.285</u>
	-----	-----	-----
Totaal overige lasten	<u>1.834.231</u>	<u>1.734.479</u>	<u>1.604.173</u>
	=====	=====	=====
<i>Rentebaten en soortgelijke opbrengsten</i>			
ontvangen rente van banken	653	-	-
kortingen inkoop	9	-	86
opschoning kruisposten en kassen	-	-	788
	<u>662</u>	<u>-</u>	<u>874</u>
	=====	=====	=====
<i>Rentelasten en soortgelijke kosten</i>			
bankkosten en rentekosten	3.547	3.000	2.916
kosten wisselgeld	987	-	894
opschoning kruisposten en kassen	298	-	-
betalingsverschillen	8	-	-
	<u>4.840</u>	<u>3.000</u>	<u>3.810</u>
	=====	=====	=====

WNT-verantwoording 2018 op Stichting Design Museum Den Bosch

De WNT is van toepassing op Stichting Design Museum Den Bosch (Voorheen Stichting Stedelijk Museum 's-Hertogenbosch) Het voor op Stichting Design Museum Den Bosch toepasselijke bezoldigingsmaximum is in 2018 € 189.000, naar rato van de duur en/of omvang van het dienstverband.

1. Bezoldiging topfunctionarissen

1a. *Leidinggevende topfunctionarissen met dienstbetrekking en leidinggevende topfunctionarissen zonder dienstbetrekking vanaf de 13^e maand van de functievervulling*

bedragen x € 1	T.R.A. de Rijk
Functiegegevens	Directeur/ Bestuurder
Aanvang en einde functievervulling in 2018	01/01 – 31/12
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)	1
Dienstbetrekking?	Ja
Bezoldiging	
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	€ 96.006
Beloningen betaalbaar op termijn	€ 12.106
<i>Subtotaal</i>	<i>€ 108.112</i>
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	€189.000
-/- Onverschuldigd betaald en nog niet terugontvangen bedrag	N.v.t.
Totale bezoldiging	€ 108.112
Reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	N.v.t.
Toelichting op de vordering wegens onverschuldigde betaling	N.v.t.
Gegevens 2017	
bedragen x € 1	T.R.A. de Rijk
Functiegegevens	Directeur / Bestuurder
Aanvang en einde functievervulling in 2017	01/01 – 31/12
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)	1
Dienstbetrekking?	Ja
Bezoldiging	
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	€ 94.138
Beloningen betaalbaar op termijn	€ 12.007
<i>Subtotaal</i>	<i>€ 106.145</i>
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	€ 181.000
Totale bezoldiging	€ 106.145

1d. *Topfunctionarissen met een bezoldiging van € 1.700 of minder*

NAAM TOPFUNCTIONARIS	FUNCTIE
P. Lammers	Voorzitter raad van toezicht
C.M.P. Mennen – Vermeule	Lid raad van toezicht
T.M. Eliëns	Lid raad van toezicht
J. van Amerongen – Veenendaal	Lid raad van toezicht

ABAB Accountants B.V.

Stichting Design Museum Den Bosch
Bijlagen • pagina 32

02 MEI 2019

Voor identificatiedoeleinden
ABAB Accountants B.V.

Begroting tentoonstellingen, alle bedragen ex btw
 Betreft tentoonstelling: FOOD
 inspiratie: Worldh Health Organisation/Louise Fresco
 Design museum Den Bosch 1e etage 700 m2

25-jan-18

bezoekers
 27.575

Van datum: 30-jun-18

Tot datum: 28-okt-18

Verantwoordelijke tentoonstellingsmaker: TRA De Rijk

	Begroting Kosten		Realisatie Kosten
Aanloopkosten:			
onderzoek door gastconservator	15.000	L Rodenburg	12.000
research en ontwikkeling	7.500	J Apeldoorn	14.635
conceptontwikkeling, ontwerp en redactie	10.000	J Konings	10.000
grafische vormgeving	3.250	S Davies	3.250
inrichting	1.750	B Guldemond	1.750
<i>Totaal aanloopkosten</i>	37.500		41.635
Publicatie	42.375		45.740
			45740
Marketing/communicatie/drukwerk			
vormgeving	3.500		5.110
adverteren/landelijke campagne	10.000		6.370
uitnodiging	1.500		
drukwerk	3.000		640
banier/posters	3.000		325
distributie	4.000		2.575
<i>Totaal marketing/communicatie/drukwerk</i>	25.000		15.020
Realisatie ontwerp/materiaalkosten/manuren			
productie	7.200		2.635
inrichting/materialen/interieur/film	25.000		35.200
realisatie en inrichting; manuren TD	10.000		5.285
transporten	4.000		760
<i>Totaal realisatie inrichting</i>	46.200		43.880
Publiekszaken			
Symposium	3.000		1.870
Scholenproject	6.000		8.855
ARENA	6.000		
informatievoorziening jeugd bij tentoonstelling	0		
kunstenarsgesprekken/lezingencyclus	0		
<i>Totaal publiekszaken</i>	15.000		10.725
Opening			
drankjes hapjes	4.000		4.000
representatiekosten	0		
overnachting gasten	0		
<i>Totaal opening</i>	4.000		4.000
Totaal	170.075		161.000

Dekkingsplan

	Begroting Bijdragen		Realisatie Bijdragen
Bijdrage Museum overig			4.500
Budget Museum tentoonstellingen	50.000		50.000
Budget Museum publiekszaken	15.000		15.000
Budget Museum marketing	25.000		25.000
aanvraag subsidie gemeente	49.000		59.000
aanvraag subsidie derden (Appèl)	7.500	Stichting Zandstaete	7.500
aanvraag subsidie Brand Loyalty	0		0
overig	23.575		
Totaal	170.075		161.000